

**UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
RÍMSKOKATOLÍCKA CYRILOMETODSKÁ
BOHOSLOVECKÁ FAKULTA**

**AKTÍVNE A EFEKTÍVNE ZAPOJENIE
MLADÝCH DO ŽIVOTA FARNOSTÍ**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

2016

Ing. Ján Janček CM

**UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
RÍMSKOKATOLÍCKA CYRILOMETODSKÁ
BOHOSLOVECKÁ FAKULTA**

**AKTÍVNE A EFEKTÍVNE ZAPOJENIE
MLADÝCH DO ŽIVOTA FARNOSTÍ**

Diplomová práca

Študijný program: katolícka teológia (Jednoodborové štúdium, magisterský I.II. st.,
denná forma)

Študijný odbor: 2.1.13. katolícka teológia

Katedra: Katedra pastorálnej teológie

Školiteľ: ThLic. Jozef Pajerský

Bratislava 2016

Ing. Ján Janček CM

Univerzita Komenského v Bratislave
Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Ing. Ján Janček
Študijný program: katolícka teológia (Jednoodborové štúdium, magisterský I.II. st., denná forma)
Študijný odbor: 2.1.13. katolícka teológia
Typ záverečnej práce: diplomová práca
Jazyk záverečnej práce: slovenský
Sekundárny jazyk: anglický

Názov: Aktívne a efektívne zapojenie mladých do života farností
Active and Effective Involvement of Young People in Life of Parishes

Cieľ: Práca sa zameria na oblasť pastorácie mládeže v kontexte farskej pastorácie. Jej cieľom je predstaviť a zhodnotiť niektoré spôsoby evanjelizácie a formácie mladých vo vybraných farnostiach na Slovensku z pohľadu zapojenia mladých do života farnosti.

Školiteľ: ThLic. Jozef Pajerský
Oddelenie: RKCMBF.Pa.BA - Katedra pastorálnej teológie, Bratislava
RKCMBF vedúci katedry: prof. ThDr. Marian Šuráb, PhD.

Dátum zadania: 06.11.2014

Dátum schválenia: 10.12.2014

prof. ThDr. Marian Šuráb, PhD.
vedúci katedry

študent

školiteľ

Čestné prehlásenie

Podpísaný, Ján Janček, čestne vyhlasujem, že som diplomovú prácu s názvom *Aktívne a efektívne zapojenie mladých do života farností* vypracoval samostatne na základe svojich vedomostí a s použitím uvedenej literatúry.

V Bratislave 5.4.2016

.....

Pod'akovanie

Ďakujem školiteľovi ThLic. Jozefovi Pajerskému za jeho usmernenia pri písaní diplomovej práce. Nech je všemohúci Boh odmenou i všetkým kňazom, zasväteným osobám a laikom, ktorí sa obetavo a neúnavne podieľajú na aktívnom a efektívnom angažovaní mladých do života farností.

Abstrakt

JANČEK, J. *Aktívne a efektívne zapojenie mladých do života farností* (Diplomová práca). Univerzita Komenského v Bratislave. Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta. Katedra pastorálnej teológie. Školiteľ: ThLic. Jozef Pajerský. 2016. 82 s.

Práca zameriava pohľad na oblasť pastorácie mládeže v kontexte farskej pastorácie. Jej cieľom je predstaviť a zhodnotiť niektoré spôsoby evanjelizácie a formácie mladých vo vybraných farnostiach na Slovensku z pohľadu zapojenia mladých do života farnosti.

Obsahom prvých dvoch kapitol je vymedzenie a zadefinovanie základných oblastí záujmu z rôznych uhlov pohľadu. Sú to pojmy farnosť a mládež.

Tretia kapitola čitateľovi predstavuje východiská pre zapájanie mládeže do života farnosti v podobe troch cieľov a oblastí pastorácie mládeže.

Štvrtá kapitola vovádza do jadra problematiky. Vo viacerých podkapitolách rozoberá konkrétne oblasti a kroky aktívneho a efektívneho zapájania mládeže, zaoberá sa dobrovoľníckou službou mládeže, ako aj konkrétnymi podnetmi pre aktívne a efektívne zapojenie zástupcov mládeže do miestnych farských rád. Ponúka i postup realizácie hodnotiacej SWOT analýzy a následne i krátkodobého pastoračného plánu práce s mládežou.

Obsahom záverečnej piatej kapitoly je zhodnotenie zapojenia mladých do života v troch vybraných farnostiach na Slovensku na základe pozorovania a dotazníkového prieskumu.

Verím, že práca ponúkne inšpiratívne podnety k prehĺbeniu pastoračného záujmu o mládež a aspoň drobnou mierou prispeje k budovaniu Božieho kráľovstva v našich farnostiach.

Kľúčové slová: mládež, farnosť, aktívne a efektívne angažovanie

Abstract

JANČEK, J. *Active and Effective Involvement of Young People in Life of Parishes* (thesis). Comenius University in Bratislava. The Roman Catholic Faculty of Theology of Cyril and Methodius. Department of Pastoral Theology. Advisor: ThLic. Jozef Pajerský. 2016. 82 p.

The work focuses on the field of youth pastoral ministry in the context of parish ministry. Its aim is to present and evaluate some of the ways of evangelisation and formation of youth in selected parishes in Slovakia in terms of the involvement of young people in parish life.

The content of the first two chapters is defining the basic areas of concern from different points of view. These are the terms: parish and youth.

The third chapter presents the reader a starting point for youth involvement in parish life in the form of three goals and areas of youth ministry.

The fourth chapter leads into the core issues. In several sub-sections analyses specific areas of action in both the active and effective participation of youth, voluntary youth service, as well as specific incentives for active and effective participation of youth representatives in the local parish councils. In addition this sub-section offers the implementation of SWOT analysis process and consequently the short-term plan of pastoral work with youth.

The final fifth chapter deals with the assessment of young people involvement in the life of the three selected parishes in Slovakia on the basis of observation and questionnaire survey.

I believe the work will offer inspirational ideas to deepen pastoral concern for youth and will become a small positive contribution to building the Kingdom of God in our parishes.

Keywords: youth, parish, active and effective involvement

Obsah

Úvod.....	10
1 Pojem farnosti	12
1.1 Farnosť a činnosť laikov z pohľadu Druhého vatikánskeho koncilu	12
1.2 Farnosť podľa Kódexu kánonického práva	13
1.3 Účasť malých spoločenstiev na živote farnosti.....	14
1.4 Farnosť podľa Pastoračného plánu 2007-2013.....	16
2 Angažovanosť mládeže v optike univerzálnej a partikulárnych cirkví	18
2.1 Kto je mládež.....	18
2.2 Zapojenie mládeže do života Cirkvi z pohľadu Magistéria.....	19
2.3 Povzbudenie pápežov adresované mládeži s cieľom ich angažovanosti.....	20
2.4 Angažovaní laici podľa Pastoračného plánu 2007-2013	22
3 Východiská pre zapájanie mládeže do života farnosti	24
3.1 Ciele a oblasti pastorácie mládeže	24
3.2 1. cieľ	25
3.3 2. cieľ	26
3.4 3. cieľ	28
4 Aktívne a efektívne zapájanie mládeže.....	29
4.1 Konkrétne oblasti a kroky aktívneho a efektívneho zapájania mládeže	29
4.1.1 Obhajovanie záujmov mladých	30
4.1.2 Evanjelizácia a katechéza	31
4.1.3 Život v spoločenstve	35
4.1.4 Spravodlivosť a služba	37
4.1.5 Rozvoj líderstva	39
4.1.6 Pastoračná starostlivosť	40
4.1.7 Modlitba a bohoslužby	43
4.2 Dobrovoľnícka služba mládeže	46
4.2.1 Dobrovoľníctvo z pohľadu legislatívy	47
4.2.2 Zapojenie mládeže do dobrovoľníctva vo farnosti	47
4.2.3 Praktické námety k získavaniu dobrovoľníkov nielen z radov mládeže	48
4.3 Zapojenie mladých do farskej rady	52

4.4	SWOT analýza farnosti s ohľadom na zapojenie mládeže do života farnosti	55
4.5	Praktická tvorba krátkodobého pastoračného plánu práce s mládežou	60
5	Zhodnotenie zapojenia mladých do života vybraných farností na Slovensku	65
5.1	Objekt skúmania.....	65
5.2	Použité výskumné metódy	65
5.2.1	Pozorovanie	65
5.2.2	Dotazník	66
5.2.3	Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu	68
5.2.4	Vyhodnotenie poznatkov získaných metódou pozorovania	71
	Záver	74
	Zoznam citovanej literatúry	77

Úvod

V kontexte farskej pastorácie býva miestny duchovný správca farnosti neraz konfrontovaný s otázkou, ako je mládež zapojená do života farnosti. Otázka – i keď dobre mienená - býva často podfarbená kritickým podtónom, ktorého úmyslom je poukázať na „nečinnosť“ farskej mládeže. Hľadanie odpovedí, ktoré sa týkajú angažovanosti mládeže, by však malo tvoriť prirodzenú súčasť celkového pohľadu na farnosť a jej vitalitu. Pre farnosť totiž platí, že mládež bez budúcnosti bude znamenať budúcnosť bez mládeže.

Horizont otázky o zapojení mládeže do života farnosti býva často nesprávne zužovaný iba na externé vnímanie toho, čo mládež pre farnosť robí, resp. nerobí. To však predstavuje iba jednu stranu mince. Na zreteli je potrebné mať komplexnú skutočnosť – teda i druhú stranu mince – ktorá hľadá odpovede na to, *ako je mládež zapojená do života farnosti*, teda aké miesto majú mladí v srdci farnosti, ako si farnosť dokáže všimnúť mladých, ich prežívanie vzťahu k Bohu, úspechy, ťažkosti, radosti a pod.

Cieľom práce je predstavenie a zhodnotenie niektorých spôsobov evanjelizácie a formácie mladých z pohľadu ich aktívneho a efektívneho zapojenia do života farností vo všeobecnosti, ako aj analýza situácie v troch vybraných farnostiach na Slovensku pomocou metód pozorovania a prieskumu.

Východiskovým bodom na základe zahraničnej i domácej literatúry je snaha o smerovanie ku trom cieľom pastorácie mladých – splnomocniť mladých ľudí žiť ako učeníci Ježiša Krista dnes v dnešnom svete, pritiahnuť ich k zodpovednej účasti na živote, misii a práci katolíckej komunity viery a žiť celkový osobnostný a duchovný rast každého z mladých ľudí. Snaha o približovanie sa k týmto cieľom je následne premietnutá do ôsmich komponentov (oblastí) pastorácie mladých i s konkrétnymi návrhmi pre pastoračnú prax.

Súčasťou práce sú i námety pre zapojenie mládeže do dobrovoľníctva vo farnosti, konkrétne návrhy spojené so zaangažovaním mladých do služby vo farskej rade, návod na uskutočnenie SWOT analýzy farnosti s ohľadom na zapojenie mládeže do jej života, ako aj tipy pre praktickú tvorbu krátkodobého pastoračného plánu práce s mládežou vo farnosti.

Ambíciou práce dozaista nie je stať sa prelomovým medzníkom v oblasti pastorácie mládeže, keďže viaceré novodobé duchovné rodiny v Cirkvi ponúkajú mnoho

kvalitných pastoračných pomôcok a metodík zameraných na službu mladým. Úmyslom je ponúknuť inšpiráciu pre pastoračiu mládeže, vzhľadom k tomu, že „pastorácia mládeže je neustále na ceste, v pohybe, stále hľadajúca, stále nedostatočná, stále neuspokojujúca. A predsa pomáha.¹“

¹ BALÍK, J. *Na cestě s mladými*. Praha: Nakladatelství Paulínky, 2004. Titulný list.

1 Pojem farnosti

Spomedzi rôznych miestnych spoločenstiev zastáva farnosť celkom výnimočné miesto. Na vzájomné vzťahy medzi členmi farnosti vplýva Kristova milosť a pravda, ako aj spoločne vyznávané a prežívané kresťanské hodnoty, ktoré sú významným jednotiacim prvkom medzi členmi farnosti. Na základe uvedených skutočností sa pred farnosťou roztvára široké pole možného pôsobenia a aktivít tohto výnimočného spoločenstva. „Farnosť je miestom, kde Cirkev žije. Farnosti sú komunitami viery, akcie a nádeje. Sú miestom, kde je evanjelium hlásané a slávené, miestom, kde sú veriaci formovaní a poslaní obnoviť zem. Farnosti sú domovom kresťanskej komunity; sú srdcom Cirkvi. Farnosti sú miestom, kde Boží ľudia stretávajú Ježiša v slove a vo sviatosti a prichádzajú do kontaktu so zdrojom života Cirkvi.“²

Farnosť môže byť definovaná z rôznych hľadísk – napr. cirkevno-právneho, teologického, sociologického, či pastoračného.

1.1 Farnosť a činnosť laikov z pohľadu Druhého vatikánskeho koncilu

Štátny sekretár J. B. Montini (neskorší pápež Pavol VI.) vystihol v roku 1953 v jednom zo svojich listov farnosť ako: „spoločenstvo kresťanského života“, ktorého veľkosť závisí od toho, aby pastier mohol zvládnuť starostlivosť o ovce a oni aby ho poznali.“³

Pravdou je, že úmyslom Druhého vatikánskeho koncilu nebolo v záverečných dokumentoch zaoberať sa tematikou farnosti rozsiahlym alebo vyčerpávajúcim spôsobom. Vo vydaných dokumentoch definuje farnosť takto: „Keďže biskup vo svojej partikulárnej cirkvi nemôže vždy a všade osobne stáť na čele celého stáda, nevyhnutne musí vytvoriť skupiny veriacich, medzi ktorými zastávajú najvýznamnejšie miesto farnosti, miestne organizované pod vedením pastiera, ktorý zastupuje biskupa; farnosti totiž určitým spôsobom predstavujú viditeľnú Cirkev,

² NATIONAL CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Communities of Salt and Light: Reflections on the Social Mission of the Parish*. [online]. Washington, D.C.: United States Catholic Conference, Inc. 1994. [cit 16.11. 2015]. Dostupné na internete: <http://www.usccb.org/beliefs-and-teachings/what-we-believe/catholic-social-teaching/communities-of-salt-and-light-reflections-on-the-social-mission-of-the-parish.cfm>

³ MONTINI, J.B. *List adresovaný vedeniu Sociálnych týždňov v Kanade*. In: GÓRECKI, E. ed. *Cirkev se uskutečňuje ve farnosti*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1996, s. 8.

ustanovenú po celom svete.⁴“ Koncil taktiež popri zadefinovaní farnosti reagoval aj na postavenie, poslanie úlohy laikov vo farnosti: „Farnosť je skvelým vzorom komunitného apoštolátu, lebo spája všetky ľudské rozmanitosti, ktoré sa v nej nachádzajú, a začleňuje ich do univerzálnosti Cirkvi. Nech si laici zvyknú pracovať vo farnosti v dôvernej jednote so svojimi kňazmi. Nech predkladajú cirkevnému spoločenstvu vlastné i svetové problémy a otázky týkajúce sa spásy ľudí, aby ich spoločne skúmali a riešili. Podľa svojich možností nech napomáhajú každé apoštolské a misijné podujatie svojej cirkevnej rodiny.⁵“ V súvislosti s činnosťou laikov pre dobro cirkevného spoločenstva sa v dekréte o apoštoláte laikov ďalej píše: „Keďže laici majú účasť na Kristovom kňazskom, prorockom a kráľovskom poslaní, majú aktívny podiel na živote a činnosti Cirkvi. V rámci cirkevných spoločenstiev je ich činnosť natoľko potrebná, že bez nej by ani apoštolát duchovných pastierov zväčša nemohol dosiahnuť plnú účinnosť.⁶“ Dekrét *Presbyterorum Ordinis* v tejto súvislosti ďalej dodáva: „Kresťanov majú (kňazi) ďalej vychovávať, aby žili nielen sami pre seba, ale podľa požiadaviek nového prikázania lásky, aby si navzájom pomáhali, každý podľa toho, aký dar milosti dostal, a tak aby si všetci po kresťansky plnili svoje povinnosti v ľudskej spoločnosti.⁷“ a pokračuje: „Aby sa však náležite pestoval duch vzájomnosti a spoločenstva, musí v sebe zahŕňať nielen miestnu, ale aj všeobecnú Cirkev. A miestne spoločenstvo sa nemá starať iba o svojich veriacich, ale preniknuté misijnou horlivosťou, má pripravovať cestu ku Kristovi všetkým ľuďom.⁸“

1.2 Farnosť podľa Kódexu kánonického práva

Vzhľadom k pastoračnému zameraniu práce sa možno aspoň v krátkosti zmieniť aj o cirkevno-právnom pohľade na farnosť. Z tohto hľadiska je farnosť definovaná ako „určité spoločenstvo veriacich, natrvalo ustanovené v partikulárnej cirkvi, o ktoré pastoračná starostlivosť je pod autoritou diecézneho biskupa zverená farárovi ako jeho vlastnému pastierovi.⁹“ Právo zriaďovať, rušiť a meniť farnosti prislúcha podľa Kódexu kánonického práva diecéznemu biskupovi, ktorý tak nemá konať bez vypočutia mienky presbyterskej rady. Ako sa uvádza ďalej, „farnosť má byť podľa

⁴ DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL. konštitúcia *Sacrosanctum concilium*, 42.

⁵ DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL. dekrét *Apostolicam actuositatem*, 10.

⁶ Tamže.

⁷ DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL. dekrét *Presbyterorum ordinis*, 6.

⁸ Tamže.

⁹ KÓDEX KÁNONICKÉHO PRÁVA, kán. 515, §1.

všeobecného pravidla územná, má totiž zahrňovať všetkých veriacich určitého územia; kde je to však užitočné, majú sa ustanoviť osobné farnosti vzhľadom na obrad, reč, národnosť veriacich nejakého územia, ako aj z iného dôvodu vymedzené.¹⁰»

1.3 Účasť malých spoločenstiev na živote farnosti

Hoci pod pojem klasickej (územnej) farnosti spadajú všetci, ktorí bývajú na území danej farnosti, je taktiež potrebné zohľadniť aj všetkých tých, ktorí sa na živote farnosti podieľajú. Aktívnym podieľaním sa možno chápať také zapájanie sa jednotlivcov do života farnosti, ktoré má podobu určitej konkrétnej formy služby, či už spoločenstvu veriacich ako celku alebo určitej vybranej skupine ľudí. Pasívnym podieľaním sa na živote by sa dala označiť účasť farníkov na bohoslužbách a na rôznych akciách, organizovaných vo farnosti. Podobným spôsobom možno vnímať aj tzv. personálnu farnosť. „Tento počet ľudí je spravidla tak veľký, že členovia farnosti sa buď môžu poznať (dediny), ale nemôžu udržiavať hlbšie kontakty každý s každým, alebo ich je toľko (mesto, sídlisko v meste), že ani nemajú šancu navzájom sa všetci poznať, nieto mať bližšie vzájomné vzťahy. Mnoho ľudí potom existuje vo farnosti celkom anonymne, iní len s povrchnými kontaktmi, ktoré nemajú kvalitu zdieľania viery, čo sa pre úprimný a ďalej prehĺbovaný život z viery považuje za veľmi nevýhodné.¹¹»

Nezriedka sa objaví názor, že tzv. skutočný život vo farnosti prebieha v drvivej väčšine najmä v malých spoločenstvách, hnutiach a v personálnych farnostiach. Z tohto uhlu pohľadu je potom klasická územná farnosť vnímaná akoby bez života a je skôr iba formálnym pojmom. Túto mienku však určite nemožno zovšeobecňovať, i keď bolestnou skutočnosťou je, že farský život v mnohých farnostiach na mnohých miestach má vážne nedostatky. Prameňom obnovy podobných farností sa nezriedka stávajú rehole alebo spoločnosti zasväteného života, ktoré žijú a slúžia vo farnosti v štýle malého životodarného spoločenstva, prípadne mnohé iné hnutia a spoločenstvá vo farnosti.

¹⁰ KÓDEX KÁNONICKÉHO PRÁVA, kán. 518

¹¹ OPATRŇÝ, A. *Malá společenství*. [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 03.01.2016]. Dostupné na internete: <http://www.pastorace.cz/Tematicke-texty/2-Farnost-a-male-spolecenstvi.html>

Napriek tomu, pre drvivú väčšinu veriacich zostáva práve klasická farnosť domovom ich viery, kresťanstva a prežívania spoločenstva cirkvi. „Napriek všetkým nedostatkom, akými je napríklad určitá anonymita kresťana vo väčšej farnosti, možnosť spohodlnenia alebo zakrpatenia vo viere, menšia prieraznosť a radikálnosť viery človeka, ponoreného do masy jemu podobných v porovnaní s prieraznosťou ‚elitnej malej skupiny‘, má farnosť jednu veľkú výhodu v tom, že je...,spoločenstvom ľudí rôznych‘ – nie v prežívaní viery ‚rovnakých‘, ako to býva pri hnutiach a malých spoločenstvách.¹²“ Medzi výhody takejto rozmanitosti patrí to, že „neumožňuje tak rýchlo vznik jednostrannosti v štýle života z viery, umožňuje lepšie a rozsiahlejšie vzájomné obdarovávanie rôzne obdarovaných, rôzne starých a kresťanov rôzne skúsených vo viere, a tiež lepšie zobrazuje univerzalitu katolíckej cirkvi, do ktorej sa vojde mnoho spiritualít, ale ktorá nevyvyšuje žiadnu nad ostatné.¹³“

I vzhľadom na uvedené skutočnosti možno farnosť skutočne vnímať ako domov pre jednotlivcov i malé spoločenstvá (pod ktoré samozrejme patria i spoločenstvá mládeže). Takéto malé spoločenstvo, prípadne spoločenstvá nie sú však nejakou náhradou farnosti, ale skôr jedným z prvkov vo farnosti.

Niet pochyb o tom, že práca s mládežou a prítomnosť spoločenstiev mládeže vo farnosti sú pre život farnosti a jej budúcnosť akútne dôležité. Extrémnou chybou s katastrofálnymi následkami pre farnosť by však mohol byť pokus duchovného pastiera vnútiť celej farnosti jednotný štýl a formu zbožnosti podľa jeho predstáv (a pod jeho výhradným vedením). Mohlo by sa to týkať napríklad i jednostranného pastoračného zamerania farských aktivít výlučne na mládež a násilného presadzovania spoločenstiev mládeže i na úkor iných skupín vo farnosti. V niektorých iných skupinách a jednotlivcoch by v prípade takéhoto prístupu mohol rásť pocit, že sú vo farnosti „cudzí“. Úloha duchovného pastiera farnosti je náročnejšia a komplexnejšia: „rozoznávať, čo vedie k plnšiemu životu z viery farnosti i jednotlivcov, a tomu dať miesto, to podporovať. Ďalej musí dokázať pribrzdiť skupiny či jednotlivcov veľmi agilných až agresívnych (hoci sú to možno ľudia, usilujúci sa o dobré veci) a povzbudiť menej pribojných, aby vo farnosti bolo dost' miesta k životu pre

¹² OPATRŇÝ, *Malá společenství*. [online]. [cit. 03.01.2016]. Dostupné na internete: <http://www.pastorace.cz/Tematicke-texty/2-Farnost-a-male-spolecenstvi.html>

¹³ Tamže.

všetkých, a aby ju nezahltilo len jedno superaktívne (hoci možno veľmi aktívne) spoločenstvo svojimi nárokmi a činmi.¹⁴

Otvorenosť spoločenstva navonok spočíva v nasmerovaní všetkého, čo sa v spoločenstve deje, k službe, k ohlasovaniu evanjelia slovami i celým životom. Výlučným cieľom schádzania sa spoločenstva nemôže byť len dobrý pocit zúčastnených, ktorý je spojený so stretávaním sa, ako ani uzavretie sa do seba a jatrienie vlastných problémov, či pasívne vyčkávanie na dosiahnutie vlastnej dokonalosti. Platí totiž zásada: „Keď sa spoločenstvo časom nezapojí do služby vo farnosti, treba ho rozpustiť. Suchý strom bez ovocia treba vyťať.“¹⁵

Plné prežívanie spoločenstva jednotlivých členov závisí práve od otvorenosti ich samotných a celého spoločenstva pre službu a ohlasovanie evanjelia: „Až keď si členovia spoločenstva uvedomia, že na svete nie sú len sami pre seba a iba pre svoje súkromné posvätenie, ale že sú tu preto, aby Boží dar prijímali, aby Božie kráľovstvo prichádzalo a šírilo sa aj skrze nich, aby napájalo vyprahnuté srdcia, až vtedy budú prežívať spoločenstvo naplno.“¹⁶

1.4 Farnosť podľa Pastoračného plánu 2007-2013

Pastoračný plán 2007-2013 načrtáva farnosť ako „konkrétnu formu miestneho realizovania sa Cirkvi, v určitom zmysle je ona Cirkvou, ktorá žije uprostred domov svojich synov a dcér.“¹⁷ Farnosti sú miestom, kde sa odohráva stretnutie s Bohom, ako aj vzájomné stretnutia medzi veriacimi i neveriacimi. Práve k farnosti, ktorá má neodmysliteľné poslanie v živote Cirkvi, mali byť upriamené všetky aktivity Pastoračného plánu 2007-2013.

Dejinný úspech klasických cirkevných štruktúr ktorými sú diecézy a farnosti, vedie k potrebe ich oživenia a obnovy. Obnova spočíva v sústredení sa na evanjelium lásky, ktoré je spoločenstvom vo farnosti ohlasované, slávené a dosvedčované životom. Snaha o novú evanjelizáciu smeruje k nasledovnému: „k modelu farského spoločenstva, ktoré nie je iba miestom služby, kultu a náhodných stretnutí, ale

¹⁴ OPATRŇÝ, *Malá společenství*. [online]. [cit. 03.01.2016]. Dostupné na internete: <http://www.pastorace.cz/Tematicke-texty/2-Farnosť-a-male-spolecenství.html>

¹⁵ HALLON, J. *Jedno srdce a jedna duša*. [s.l.], Oto Németh, 1996, s. 55.

¹⁶ VANIER, J. Prežívať spoločenstvo. In: HALLON, J. *Jedno srdce a jedna duša*. [s.l.], Oto Németh, 1996, s. 55.

¹⁷ KONFERENCIA BISKUPOV SLOVENSKA. *Pastoračný plán Katolíckej cirkvi na Slovensku 2007-2013*. [s.l.], Spolok svätého Vojtecha. 2007. s. 29.

konkrétnej skúsenosti viery a lásky, s misionárskym dynamizmom a silou evanjeliového svedectva. Ide o model farnosti ako spoločenstva, v ktorom kňazi a laici spolupracujú podľa chariziem a služby vlastnej každému jednému.¹⁸

Postupom času sa menia aj požiadavky na kňaza vo farnosti. V súčasnosti už nie je dostatočné, ak sa schopnosti pastiera redukujú „iba“ na vysluhovanie sviatostí, vyučovanie, kázanie a úradovanie vo farskej kancelárii. Kňaz predovšetkým dnes „musí vedieť komunikovať, zapájať laikov do plnenia úloh farnosti, spolupracovať, usmerňovať ich a formovať, no najmä budovať farnosť ako spoločenstvo spoločenstiev a rodinu rodín.“¹⁹

¹⁸ KONFERENCIA BISKUPOV SLOVENSKA. *Pastoračný plán Katolíckej cirkvi na Slovensku 2007-2013*. s 29.

¹⁹ ŠTEFÁK R. *Nová evanjelizácia v chápaní a náuke Jána Pavla II.* [online]. [cit. 01.03.2016]. Bratislava: Christian Project Support, s.r.o. s.199.

2 Angažovanosť mládeže v optike univerzálnej a partikulárnych cirkví

Mladosť je jedným z najnádhernejších období ľudského života, pričom mládež patrí k najdynamickejším a najviac fascinujúcim súčastiam v štruktúre ľudskej spoločnosti. Stelesňujú túžbu po živote, láske, zmene, krásnych dneškoch a krajších zajtrajškoch. Predstavujú pohľad do budúcnosti a sú jej hlavnými protagonistami, od ktorých bude budúcnosť závisieť.

2.1 Kto je mládež

Kategórie „mládež“, „mladí“ a „adolescenti“ sa často krát prelínajú a stanovenie univerzálnej definície a vekového rozpätia sa stáva veľmi zložitým. Rôzne organizácie s globálnou i regionálnou pôsobnosťou definujú mládež nasledovne²⁰:

- Organizácia Spojených národov definuje kvôli štatistickým účelom mládež ako osoby vo veku od 15-24 rokov, bez vplyvu na iné definície mládeže u členských štátov OSN,
- Generálne zhromaždenie OSN kategorizuje mládež do vekovej skupiny 15-24 rokov,
- Svetová banka posúva hornú hranicu vekového rozpätia mladých osôb na 15-25 rokov,
- Commonwealth Youth Programme odkazuje na vekovú skupinu 15-29 ročných mladých ľudí,
- Väčšina biskupských konferencií považuje za mladých ľudí osoby vo veku od 18 do 30-35 rokov.

Na svete žije približne 1,1 miliardy ľudí vo veku 15-24 rokov, čo predstavuje približne 18 % z celkovej svetovej populácie. Po pripočítaní detí tvorí zastúpenie tejto

²⁰ MANOJ SUNNY. *Youth Pastoral Ministry and Youth Evangelisation*. [s.l.] [online]. 1 s. [cit. 05.01.2016]. Dostupné na internete: <http://www.laici.va/content/dam/laici/documenti/aamm/proclaiming-jesus-christ-in-asia/conferences/youth-pastoral-ministry.pdf>

skupiny na celkovom počte obyvateľov planéty okolo 40 %. Takmer 85 % z populácie mladých ľudí vo svete žije v rozvojových krajinách.²¹ V roku 2013 žilo na Slovensku približne 1 milión mladých ľudí vo veku 10-24 rokov, čo predstavuje 18 % z celkovej populácie Slovenska. Podľa odhadov pre rok 2050 sa počet mladých v našej krajine zníži na približne 800 tis., s podielom 15 % na celkovom počte obyvateľov Slovenska.²²

2.2 Zapojenie mládeže do života Cirkvi z pohľadu Magistéria

Popri meniacich sa životných podmienkach mladých, ich mentality a vzťahu k vlastnej rodine poukázali konciloví otcovia, zidení na Druhom vatikánskom koncile, aj na veľmi dôležitý vplyv mládeže na dnešnú spoločnosť. Zároveň na koncilových otcov vtedajšia mládež pôsobila dojmom, akoby nebola pripravená prevziať nové úlohy, zatiaľ čo jej spoločenský a politický význam stále rástol. V súvislosti s týmto rastúcim významom mládeže vyvstáva potreba jej zodpovednej apoštolskej činnosti, na ktorú je mládež usposobená už svojím prirodzeným temperamentom. Dekrét o apoštoláte laikov *Apostolicam Actuositatem* to zhrňa nasledovne: „S dozrievaním vedomia vlastnej osobnosti sa mladí ľudia, pobádaní životným zápalom a prekypujúcou horlivosťou, ujímajú svojej zodpovednosti a túžia mať podiel na spoločenskom a kultúrnom živote. Ak túto horlivosť preniká Kristov Duch a oživuje poslušnosť a láska k pastierom Cirkvi, možno očakávať, že prinesie veľmi hojné ovocie. Takíto mladí sa majú stať prvými a bezprostrednými apoštolmi mládeže, oni sami majú vyvíjať apoštolskú činnosť medzi sebou, brať zreteľ na spoločenské prostredie, v ktorom žijú.²³“ V záverečnom posolstve mládeži sa s prenikavou dôraznosťou píše: „Cirkev sa na vás díva s dôverou. Buď spoločnosť zajtrajšku zachránite, alebo spolu s ňou zahyniete. Bojujte proti každému egoizmu, v cirkvi nájdete Krista.²⁴“

Pápež Pavol VI. o niekoľko rokov neskôr v posynodálnej apoštolskej exhortácii *Evangelii nuntiandi* poznamenáva: „Treba, aby mládež, vychovávaná vo viere

²¹ WORKING GROUP ON YOUTH. *Youth and the State of the World* [online]. [cit. 05.01.2016].

Dostupné na internete: <http://www.advocatesforyouth.org/storage/advfy/documents/fsstateworld.pdf>

²² POPULATION REFERENCE BUREAU. *The World's Youth Data Sheet 2013*. [s.l.] [online]. s. 10 [05.01.2016]. Dostupné na internete: <http://www.prb.org/pdf13/youth-data-sheet-2013.pdf>

²³ DRUHÝ Vatikánsky koncil. dekrét *Apostolicam Actuositatem*, 12.

²⁴ DRUHÝ Vatikánsky koncil. *Záverečné posolstvo mládeži z 8. decembra 1965*. In: BALÍK, J. ed. *Na ceste s mladými*. Praha: Nakladatelství Paulínky, 2004, s. 480.

a modlitbe, už sama čím ďalej tým viac apoštolsky pôsobila medzi seberovnými. Cirkev si mnoho sľubuje od tejto pomoci mládeže a my sami sme jej veľmi často prejavili svoju dôveru.²⁵

V srdci pápeža Jána Pavla II. mala mládež vždy výnimočné miesto počas všetkých rokov jeho pontifikátu. Videl v nej nádej Cirkvi a jej mimoriadnu silu považoval za veľkú výzvu pre budúcnosť celej Cirkvi. Tá vidí seba samú zvláštnym spôsobom práve v mládeži a učí sa od nej kráčať do budúcnosti, ktorá ju očakáva. V apoštolskej exhortácii *Christifideles laici* pápež píše: „Mládež sa nesmie chápať iba ako predmet pastorálnej starostlivosti Cirkvi. Mladí ľudia sú vskutku, a musia byť v tom povzbudzovaní, aktívnymi subjektmi, protagonistami evanjelizovania a budovateľmi sociálnej obnovy.“²⁶ A pápež ďalej pokračuje: „Cirkev má veľa čo povedať mládeži a mládež má veľa čo povedať Cirkvi.“²⁷ Vo vianočnom príhovore kardinálom, kúrii a rímskej prelature povedal: „Všetci mladí musia cítiť, že Cirkev s nimi počíta.“²⁸

2.3 Povzbudenie pápežov adresované mládeži s cieľom ich angažovanosti

Zapájaniu mládeže do života farnosti a spoločnosti musí predchádzať odhodlané rozhodnutie samotných mladých ľudí angažovať sa, ktoré je ovocím ich správnej motivácie. Vzhľadom k tomu je neustále potrebné mládež povzbudzovať k odhodlanosti dať k dispozícii svoje dary a talenty pre Božiu slávu a dobro celého spoločenstva. Pápeži to jasne vyjadrovali aj vo svojich posolstvách adresovaných priamo mládeži pri príležitosti Svetového dňa mládeže, sláveného každý rok. Pápež Benedikt XVI. vo svojom posolstve v roku 2009 povzbudzoval mladých: „Ak sa Ježiš stal vašou nádejou, povedzte to aj iným vašou radosťou, duchovnou, apoštolskou a sociálnou angažovanosťou. Prebývajúc v Kristovi – po tom, ako ste v neho uverili a dali mu celú vašu dôveru –, šírte túto nádej okolo seba.“²⁹ Pri príležitosti 25. svetového dňa mládeže Benedikt XVI. poukázal na Kristovu lásku, ktorou nás Pán

²⁵ PAVOL VI. *Evangelii nuntiandi*, 72. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1999.

²⁶ JÁN PAVOL II. *Christifideles laici*, 46. Bratislava: Vydavateľské družstvo Lúč, 1990.

²⁷ Tamže.

²⁸ JÁN PAVOL II. *Prejav ku kardinálskemu zboru, kúrii a rímskej prelature v rámci vianočného blahopriania*, 20. decembra 1985. In: BALÍK, J. ed. *Na ceste s mladými*. Praha: Nakladatelství Paulinky, 2004, s. 480.

²⁹ BENEDIKT XVI. *Posolstvo Svätého Otca Benedikta XVI. k 24. svetovému dňu mládeže*, 2009. [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 01.03.2016]. Dostupné na internete: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/posolstvo-mladez-2009>

všetkých miluje a ktorá je zdrojom celého kresťanského života a dôvodom na evanjelizáciu: „Kristus povoláva každého z vás, aby ste sa angažovali spolu s ním a aby ste prijali svoju zodpovednosť pri budovaní civilizácie lásky.³⁰“ Podobne povzbudzoval mladých, aby boli zapálenými misionármi novej evanjelizácie a prinášali Ježišovu radosť najmä trpiacim a hľadajúcim: „Musíme sa úplne angažovať v živote a venovať osobitnú pozornosť tým najnúdznejším. Svet potrebuje kompetentných a veľkodušných mužov a ženy, ktorí sa budú venovať službe spoločnému dobru. Seriózne sa venujte štúdiu; rozvíjajte svoje talenty a dávajte ich už odteraz do služby bližným.³¹“ Benedikt XVI povzbudzoval mladých, aby otvorili svoje srdce pre všetkých a usilovali sa o nadviazanie dialógu v jednoduchosti a so vzájomným rešpektom: „Drahí priatelia, otvorte oči a pozrite sa okolo seba: koľkí mladí stratili zmysel svojho života! Choďte! Kristus potrebuje aj vás. Dovoľte mu, aby sa vás zmocnil svojou láskou! Buďte nástrojmi jeho nesmiernej lásky, aby dosiahla všetkých, zvlášť tých „vzdialených“.³²“

Sociálny rozmer v angažovaní sa mládeže podčiarkol aj Svätý Otec František vo svojom posolstve k 30. svetovému dňu mládeže. Hovoril túžbe Ježiša - najlepšieho a najdôveryhodnejšieho priateľa - stretnúť sa s mladými a dať sa im „uvidieť“. Povzbudzoval mládež slovami: „Objavíte, že Boha možno „uvidieť“ aj v tvári bratov, osobitne tých najviac zabudnutých: chudobných, hladných, smädných, cudzincov, chorých, väznených (porov. Mt 25, 31 – 46). Nikdy ste to nezažili? Drahí mladí, aby ste pochopili logiku Božieho kráľovstva, treba si uvedomiť, že sme chudobní s chudobnými. Čisté srdce je nevyhnutne aj obnažené srdce, ktoré sa skláňa a delí o svoj život s tými, ktorí to najviac potrebujú.³³“

³⁰ BENEDIKT XVI. *Posolstvo Svätého Otca Benedikta XVI. k 25. svetovému dňu mládeže*, 2010. [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 01.03.2016]. Dostupné na internete: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/posolstvo-mladez-2010>

³¹ BENEDIKT XVI. *Posolstvo Svätého Otca Benedikta XVI. k 27. svetovému dňu mládeže*, 15.3.2012 [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 01.03.2016]. Dostupné na internete: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/posolstvo-mladez-2012>

³² BENEDIKT XVI. *Posolstvo Svätého Otca Benedikta XVI. k 28. svetovému dňu mládeže*, 20.10.2012 [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 01.03.2016]. Dostupné na internete: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/posolstvo-svateho-otca-benedikta-xvi-k-28-svetovemu-dnu-mladeze>

³³ FRANTIŠEK. *Posolstvo Svätého Otca Františka k 30. svetovému dňu mládeže* 2015 [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 01.03.2016]. Dostupné na internete: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/posolstvo-k-svetovemu-dnu-mladeze-2015>

2.4 Angažovaní laici podľa Pastoračného plánu 2007-2013

Z hľadiska vzťahu k viere a k Cirkvi možno v našich farnostiach stretať štyri skupiny ľudí, pričom ku každej zo skupín treba zvoliť odlišný pastoračný prístup. Prvou skupinou sú angažovaní veriaci, ktorí sa zapájajú do života farnosti a misijného poslania Cirkvi. Ďalšou skupinou sú veriaci, ktorí prijali sviatosti uvedenia do kresťanského života a túžia po hlbšom duchovnom živote a formovaní. Najpočetnejšou skupinou veriacich sú tzv. „tradiční“ veriaci, pre ktorých je viera skôr zvykom a tradíciou, čo sa prejavuje len v občasných návštevách bohoslužieb a v selektívnom prístupe ku kresťanskej morálke a kresťanským životným zásadám a zodpovednostiam. Poslednou skupinou sú pokrstení nepraktizujúci a nepokrstení neveriaci. Títo všetci sú adresátmi misijného poslania Cirkvi.

Pastorácia v duchu novej evanjelizácie vkladá veľké nádeje a opiera sa práve o prvú zo spomínaných skupín – o angažovaných veriacich. Primárnou úlohou je vytvorenie spoločenstva (prípadne viacerých spoločenstiev) práve z týchto ľudí, ktoré bude predstavovať akoby srdce farnosti. Ich formácia sa koncentruje na apoštolát. Podľa Pastoračného plánu „je to najdôležitejšia a prvoradá úloha, lebo je predpokladom zvládnutia mnohých úloh a pastorácie ďalších skupín veriacich. Dôležité je vytvoriť priestor na prijatie aktívnej zodpovednosti za život farnosti v niektorej oblasti a tam im zveriť niektorú službu či oblasť pastorácie s možnosťou aktívne ju rozvíjať a náležite sa v tomto smere vzdelávať.“³⁴ Dôležitým poslaním kňaza je duchovné sprevádzanie takéhoto spoločenstva a starostlivosť u upevňovanie vzájomných vzťahov medzi členmi spoločenstva ako aj ich vzťahu k Bohu.

Pastoračný plán vidí ako veľké pozitívum osvedčenú systematickú formáciu mládeže prostredníctvom animátorov v malých spoločenstvách. V mládeži jednoznačne treba podporovať vnímanie univerzality Cirkvi a sprostredkovať povzbudivé stretnutia s veriacimi rovesníkmi aj prostredníctvom stretnutí a podujatí, ktoré sú organizované na dekanátnej, diecéznej, celoštátnej i medzinárodnej úrovni. V súvislosti s aktívnym podieľaním sa mládeže na živote miestneho spoločenstva Pastoračný plán pripomína, že „súčasťou formácie mladých má byť vytváranie projektov podnecujúcich

³⁴ KONFERENCIA BISKUPOV SLOVENSKA. *Pastoračný plán Katolíckej cirkvi na Slovensku 2007-2013*. s. 22.

angažovanosť mladých s akcentom na službu a participáciu na živote konkrétnej komunity (farnosti obce, mesta a spoločnosti). Nemali by sme zabúdať na správny výber mladých pre službu animátora. Práve čas a prostriedky investované do formácie mládežníckych lídrov predstavuje ozajstnú službu Cirkvi a celej spoločnosti.³⁵“ V tejto súvislosti bude kľúčovým poslaním vyformovať kvalitných „protagonistov pastorácie mládeže.“

³⁵ KONFERENCIA BISKUPOV SLOVENSKA. *Pastoračný plán Katolíckej cirkvi na Slovensku 2007-2013*. s. 48

3 Východiská pre zapájanie mládeže do života farnosti

Zapájanie mládeže do života farnosti je „iba“ jednou z farieb celého spektra pastoračnej starostlivosti o mládež v rámci farnosti. Samotné zapojenie do externých aktivít vo farnosti totiž nie je a nemalo by byť výlučným a jediným cieľom, ktorý chce pastorácia mladých dosiahnuť, pretože jej ciele sú omnoho komplexnejšie. Položenie si otázky: „Ako je mládež zapojená do života farnosti?“, je mincou s dvoma stranami. Odpoveďou teda nemôže byť iba jednoduchý výpočet toho, čo mládež pre farnosť robí, prípadne nerobí, ale aj skúmanie, aké je miesto mládeže v srdci farnosti. Znamená to, ako farnosť dokáže sprevádzať a budovať vieru mladých, všímať si ich očakávania, sny a potreby, či postaviť sa za obhajobu ich záujmov - teda doslovne „ako je mládež zapojená do života farnosti“.

3.1 Ciele a oblasti pastorácie mládeže

Angažovanosť mladých je ovocím kvalitnej farskej pastorácie, ktorá samozrejme zahŕňa aj ostatné pastoračné skupiny vo farnosti. Pastorácia, ktorá sa týka mladých, by mala budovať, komplexne rozvíjať a pôsobiť na všetky stránky života mladého kresťana – ukazovať na úžasný zmysel života s Bohom, ktorý následne preniká a premieta do celého života viery (vrátane budovania zmyslu pre spravodlivosť a službu) a do vzťahov, v ktorých je a ktoré vytvára (rodina, rovesníci, ostatní). To je nerozlučne späté i so životom v miestnom (farskom) spoločenstve, ako i so životom v rámci celej Cirkvi.

Pápež Ján Pavol II. pri svätej omši pre reprezentantov Medzinárodného fóra mladých na 8. svetovom dni mládeže 14. augusta 1993 v Denveri povedal: „Ako lídri na poli apoštolátu mladých bude vašou úlohou pomôcť vaším farnostiam, diecézam asociáciám a hnutiam, aby boli skutočne otvorené osobnostným, sociálnym a duchovným potrebám mladých ľudí. Budete musieť nájsť spôsoby zapojenia mladých ľudí do projektov a aktivít formácie, spirituality a služby, dávajúc im zodpovednosť za nich samých a ich prácu a postarať sa o to, aby sa oni a ich apoštolát neizoloval od zvyšku cirkevnej komunity. Mladí ľudia potrebujú byť schopní vidieť praktickú dôležitosť ich snáh plniť skutočné potreby ľudí, zvlášť chudobných

a zanedbaných. Tiež by mali byť schopní vidieť, že ich apoštolát patrí plne do misie Cirkvi vo svete.³⁶

Nasledujúce ciele, ktoré sú nezávislé a rovnako dôležité. Odrážajú to, čo pre katolícku komunitu znamená odpovedať na potreby mladých ľudí a zapájať ich do delenia sa s ich jedinečnými darmi s väčšou komunitou. Rozvoj týchto cieľov už do podoby konkrétnych programov a aktivít vyžadujú kreativitu na miestnej úrovni³⁷.

- 1. cieľ: Splnomocniť mladých ľudí žiť ako učeníci Ježiša Krista dnes v našom svete,
- 2. cieľ: Pritiahnuť mladých ľudí k zodpovednej účasti na živote, misii a práci katolíckej komunity viery,
- 3. cieľ: Živiť celkový osobnostný a duchovný rast každého z mladých ľudí.

3.2 1. cieľ

Vovádzanie mladých do poznávania a nasledovania Ježiša Krista im dáva schopnosti k tomu, aby slúžili druhým a budovali svet, založený na hodnotách Božieho kráľovstva. Prakticky to znamená obnoviť dôraz na účinnú formu katechizovania a predstavovania im evanjelia Ježiša Krista, ktorého sú pozvaní nasledovať a stať sa jeho učeníkmi. Tento cieľ tiež zahŕňa pestovanie kresťanských hodnôt u mládeži, ako sú láska, česťnosť, spravodlivosť, čistota, štedrosť, rešpekt k životu od počatia po prirodzenú smrť, súcit a starostlivosť, zmysel pre potreby spoločenstva. Do horizontu tohto cieľa patrí aj rozvoj modlitbového života u mladých, ich povzbudzovanie k aktívnej účasti na sviatostnom živote (najmä čo sa týka prijímania Eucharistie a sviatosti zmierenia). Je možné s presvedčením tvrdiť, že: „Mladí ľudia sa úplne odovzdajú Ježišovi Kristovi, ktorý bude od nich všetko žiadať, a výmenou im dá všetko naspäť. Potrebujeme zabezpečiť konkrétne spôsoby, prostredníctvom ktorých môžu dospievajúci konkrétne zažiť požiadavky, vzrušenie a dobrodružstvo z toho že

³⁶ JÁN PAVOL II. *Homília Jeho Svätosti pre reprezentantov Medzinárodného fóra mladých*. [online]. Katedrála Nepoškvrneného počatia. Denver. 14.8.1993. [cit. 14.11.2015] Dostupné na internete: w2.vatican.va/content/john-paul-ii/en/homilies/1993/documents/hf_jp-ii_hom_19930814_forum-gmg-denver.pdf

³⁷ UNITED STATES CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Renewing The Vision*. [online]. Washington, D.C.: United States Catholic Conference, Inc., 1997. [cit. 14.11.2015] Dostupné na internete: www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm

sú učeníkmi Ježiša Krista. ... Rast v učeníctve nie je o ponúknutí konkrétneho programu; je to *cieľ* všetkých našich snáh.³⁸

Ak majú mladí pochopiť lepšie, ako ich Boh volá, aby boli jeho učeníkmi, je potrebné, aby boli v úzkom kontakte s ľuďmi, ktorí slúžia v Cirkvi (zvlášť so zasvätenými osobami) a vidieť na ich životoch zmysluplnosť ich rozhodnutia a životné naplnenie.

3.3 2. cieľ

Miestami, kde mladí môžu zakúsiť, čo to znamená katolícka komunita viery, sú predovšetkým rodina, farnosť, katolícke školy a organizácie, ktoré slúžia mladým.

Rodina: Rast a rozvoj viery trvá u človeka po celý život. V etape dospievania môže mladý človek hojne čerpať najmä z koreňov, ktoré boli do oblasti viery a vzťahu s Bohom zapustené už v ranom detstve. V tejto súvislosti netreba zabúdať, že prvotnú úlohu a zodpovednosť za formáciu viery mladých majú ich rodiny. Práve rodina je primárnym miestom, kde by sa o Bohu malo hovoriť, kde by sa viera mala sláviť a žiť. Poslaním farnosti, a katolíckych škôl je mať na tomto poslaní podiel a byť pre rodiny partnerom pri oživovaní a rozvíjaní vzťahu ich detí k Bohu a k Cirkvi.

Rodina má prvé a nezastupiteľné miesto, pretože „Láska rodičov je teda zdrojom, dušou výchovy, a tak aj normou, ktorá hýbe a riadi celú konkrétnu výchovnú činnosť a obohacuje ju o tie hodnoty nežnosti, stálosti, dobroty, ochoty slúžiť, nezištnosti a obetavosti, ktoré sú najcennejšími plodmi lásky.“³⁹ Zároveň rodina dostala od Boha aj to poslanie, aby bola základnou vitálnou bunkou spoločnosti. „Toto poslanie splní, ak sa vzájomnou láskou svojich členov a spoločnou modlitbou prejaví ako domáca svätyňa Cirkvi; ak sa celá zapojí do liturgického života Cirkvi; a napokon, ak bude usilovne preukazovať pohostinstvo a napomáhať spravodlivosť a iné dobré skutky v prospech všetkých bratov, ktorí potrebujú pomoc.“⁴⁰ Na druhej strane aj deti a mládež významne vplývajú na rodinné prostredie, v ktorom žijú. Deje sa to tým, že svoje rodiny často obohacujú o nové pohľady, schopnosti a zručnosti, i hlboké a nové

³⁸ UNITED STATES CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Renewing The Vision*. [online]. [cit. 14.11.2015] Dostupné na internete: www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm

³⁹ JÁN PAVOL II. *Exhortácia Familiaris consortio*, 36. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1993.

⁴⁰ DRUHÝ Vatikánsky koncil. dekrét *Apostolicam actuositatem*, 11.

spôsoby prežívania viery, ktoré čerpajú vo farských a iných spoločenstvách, cirkevných školách a podobne. Tu sa otvára i veľký priestor pre formáciu rodín, ktorá by mala obsahovať aj prehľbovanie zručností pri tvorbe medziľudských vzťahov v rámci rodiny, či odovzdávanie základných poznatkov pri komunikácii a riešení konfliktov. Z pohľadu viery mladých ľudí je nevyhnutné povzbudzovať rodiny a urobiť ich schopnými k tomu, aby dokázali vo svojich domácnostiach vytvoriť prostredie a atmosféru pre rozhovory o viere, o životnom povolaní (nevynímajúc ani duchovné povolanie), priestor pre spoločnú modlitbu a slávenie, a taktiež vytvoriť podmienky pre možnosť spoločnej účasti rodičov a detí na službe v Cirkvi,

Farská komunita: Ako už bolo uvedené, farnosti by mali byť miestami, kde sa mládež cíti rešpektovaná, vítaná, prijatá; miestami, kde má možnosti rásť v poznávaní a žití viery v Ježiša Krista a kde sú jej ponúknuté možnosti podieľať sa na službe vo farnosti bok po boku s dospelými, od ktorých by sa mohli mladí učiť.

Aby mohla byť mládež pritiahnutá k zodpovednej účasti na živote, misii a práci vo farnosti, mali by im byť ponúknuté možnosti na rozpoznanie talentov, daností a schopností, ktoré majú a ktoré by mohli vložiť do služby vo farnosti. Okrem týchto možností na rozpoznanie by sa pre mládež mali vytvárať aj zmysluplné príležitosti a aj zodpovedné pozície na uplatnenie týchto rozpoznaných schopností a zručností. Vo farnosti by malo byť vytvárané „ovzdušie“, v ktorom cítiť nefalšovaný záujem o mládež a jej život. Mladí ľudia by mali pociťovať, že sú plnohodnotnými a rešpektovanými členmi farnosti, ktorých farnosť podporuje záujmom, modlitbou, materiálnym a priestorovým vybavením pre rôzne aktivity, ako aj finančne.

Katolícke školy: mali by pre mládež vytvárať priaznivé podmienky pre prehľbovanie poznávania viery Cirkvi, kresťanských hodnôt a morálky a zakusovanie života viery v kresťanskej komunite. Katolícke školy by mali „živiť“ rozvoj viery mladých ľudí a celej školskej komunity cez efektívne náboženské vzdelávanie s pestrými programami a aktivitami, ako sú projekty služby, duchovné obnovy, modlitbové a liturgické stretnutia, programy duchovnej formácie, tréning organizačných a vodcovských schopností, poskytovanie podpory a služby rovesníkom, ako aj

povzbudzovanie a pozývanie k duchovným povolaniam⁴¹“. Katolícke školy by mali taktiež mládež viesť aj k rešpektovaniu druhých, ktorí sa líšia vekom, kultúrnym, etnickým alebo sociálnym pozadím.

Medzi rodinami, farnosťou a katolíckymi školami by mali byť vytvárané a pestované úzke väzby v záujme efektívneho pôsobenia na mládež ako aj zodpovedného využívania zdrojov, ktoré majú tieto subjekty k dispozícii.

3.4 3. cieľ

Pôsobenie a podpora osobnostného a duchovného rastu každého z mladých ľudí by mali byť uskutočňované na úrovni ich vývojových, spoločenských i náboženských potrieb. Súčasne s tým by mali byť analyzované a reflektované aj prekážky a nebezpečenstvá, ktoré ohrozujú rast a rozvoj mládeže – ako sú strata zmyslu pre to, čo je hriech, chudoba rodín a mnohé formy sociálnej nespravodlivosti, rôzne druhy závislostí a diskriminácie, ako aj vtláčanie a propagácia svetských hodnôt cez rôzne komunikačné a mediálne kanály a podobne.

⁴¹ UNITED STATES CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Renewing The Vision*. [online]. [cit. 14.11.2015]. Dostupné na internete: www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm

4 Aktívne a efektívne zapájanie mládeže

Pri uvažovaní o aktívnom a efektívnom zapojení mládeže do života farnosti sa pohľad často nesprávne sústreďuje iba na hodnotenie toho, čo mládež pre farnosť robí, respektíve nerobí. Tento pohľad je však zúžený a predstavuje iba jednu stranu mince. Láska je totiž odpoveďou na lásku, keďže Boh nás miloval ako prvý a „láska už nie je len ‚prikázaním‘, ale je odpoveďou na dar lásky, s ktorým nám Boh ide v ústrety.“⁴² A tak uvedenému hodnoteniu toho, ako je mládež vo farnosti aktívna, by teda mala predchádzať otázka: Ako je mládež zapojená do farnosti? – resp. Aké miesto má mládež v srdci farnosti? Zdrojom motivácie mladého človeka pre zaangažovanie sa vo farnosti je práve vedomie, že je Bohom a komunitou veriacich milovaný, prijímaný, rešpektovaný a docenený. Práve uvedomenie si tejto skutočnosti dokáže byť pre mladého človeka impulzom pre aktívne vloženie sa do vzťahu s Bohom a tvorivé zapojenie svojich talentov pre dobro farnosti.

4.1 Konkrétne oblasti a kroky aktívneho a efektívneho zapájania mládeže

V záujme dosiahnutia troch cieľov spomenutých v predchádzajúcej kapitole, by mala pastorácia mládeže z pohľadu jej aktívneho zapájania do života farnosti prebiehať v ôsmich základných oblastiach alebo komponentoch činnosti Cirkvi. Tieto predstavujú jadro a podstatu služby *mladým* a služby *mladých* vo farnosti. Medzi jednotlivými komponentmi je vzájomná previazanosť a efektívna pastorácia by mala byť vyvážená pre každý z nich. Ide o tieto oblasti⁴³:

- obhajovanie záujmov mladých,
- katechéza,
- život v spoločenstve,
- evanjelizácia,
- aktivity v oblasti spravodlivosti a služby,
- rozvoj líderstva,

⁴² BENEDIKT XVI. *Encyklika Deus caritas est*, 1. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2006.

⁴³ UNITED STATES CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Renewing The Vision*. [online]. [cit. 02.02.2016]. Dostupné na internete: www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm

- pastoračná starostlivosť,
- modlitba a bohoslužby.

Kľúčom pre správne uskutočňovanie komponentov v praxi je fakt, ktorý na prvý pohľad môže znieť ako protirečenie všetkému, čo bude nasledovať. Mal by byť preto správne pochopený. Mládež sama osebe totiž nie je a nesmie byť *cieľom* pastoračných aktivít: „Kristus vidí mladých ľudí skôr ako účastníkov v Božej misii, než ako ciele tej našej.“⁴⁴ Cieľom je pritiahnutie mladých bližšie k milujúcemu Bohu, ktorý s nimi počíta a sprevádza ich životom, pomoc s rozvíjaním vzťahov a kresťanskej lásky k blížnym, ako pomoc mladým pri objavovaní ich vlastného kresťanského povolania a misie, ktorú má pre nich Pán pripravenú.

Úmyslom nasledovného prehľadu nie je ponúknuť detailné programy a taktiky práce s mládežou, keďže podrobnosti budú vo veľkej miere závisieť od konkrétnej situácie v jednotlivých farnostiach a kreativity osôb, ktoré sa v nich venujú práci s mládežou. Komponenty odrážajú potreby mladých ľudí a ponúkajú mladým priestor na účinné využitie a zapojenie svojich darov a talentov pre dobro celej farskej komunity.

4.1.1 Obhajovanie záujmov mladých

Cieľom aktivít pri obhajovaní záujmov mladých je dať deti, dospelujúcich a rodiny na popredné miesto a „preskúmať každý postup a program – diecézny, farský, domáci, a medzinárodný – z hľadiska ich dopadu na deti a rodiny; hľadiť na každý návrh z perspektívy rodiny.“⁴⁵ Mnohí mladí a ich rodiny - hoci to nemusí byť viditeľné na prvý pohľad - sú ohrozovaní chudobou, neistotou súvisiacou s nestabilným zamestnaním, ako aj rôznymi formami diskriminácie. Aktivity sú zároveň zameriavané na odstraňovanie povedomia medzi mládežou, že sú nepotrební a spoločnosť dokáže aj bez ich účasti dobre napredovať.

⁴⁴ CREASY DEAN, K. *Almost Christian* [online]. Oxford University Press, 2010. s. 97 [cit. 29.02.2016]. Dostupné na internete:

https://books.google.sk/books?id=2JxoAgAAQBAJ&pg=PA97&lpg=PA97&dq=%22mission+rather+than+as+targets+of+ours%22&source=bl&ots=wWRUy_6O6Y&sig=x4fPoxH6yDSjzQKwnKzo2dDeLwk&hl=sk&sa=X&ved=0ahUKEwjrfnu2I3LAhWBBiwKHfiCAzQQ6AEIGjAA#v=onepage&q=%22mission%20rather%20than%20as%20targets%20of%20ours%22&f=false

⁴⁵ UNITED STATES CATHOLIC CONFERENCE. *Putting Children and Families First: A Challenge for Our Church, Nation and World*. [online]. [s.l.], [s.n.], 1991. [cit. 02.02.2016]. Dostupné na internete: <http://www.priestsforlife.org/articles/1199-putting-children-and-families-first-a-challenge-for-our-church-nation-and-world>

Pastoračné návrhy:

- hľadanie konkrétnych odpovedí na otázky: Ako samotní mladí hodnotia prácu s mládežou (prácu s nimi) vo farnosti? Považujú aktivity s nimi za príliš náročné a vyžadujúce alebo nedostatočné a triviálne? Kedy pociťujú, že sa farnosť o nich zaujíma? – keď sa blíži birmovka alebo aj častejšie a pravidelnejšie? Pociťujú, že je o nich a ich potreby vo farnosti záujem? Cítia sa pozývaní a podporovaní k rastu? Zaujíma sa o potreby mladých iba farár, či mladí cítia záujem celej (veľkej časti) komunity veriacich vo farnosti?
- pomoc mladým s vyhľadávaním brigád,
- aktivity a rozhovory s mladými zamerané na to, aby mohli vyjadriť svoje potreby, ťažkosti, plány, očakávania,
- sprostredkovanie toho, aby o týchto potrebách vedeli aj rodičia, katechéti vo farnosti (napríklad vloženie konkrétneho úmyslu do spoločných modlitieb veriacich),
- príprava rôznych programov pre rodičov, ktoré by im pomohli lepšie vnímať a reagovať na duchovné a vývojové potreby ich mladých.
- vytvárať príležitosti, pri ktorých možno mladých „prichytiť“, že sú v niečom dobrí a oceniť to u nich.
- všímať si, vyjadriť vďačnosť a oceniť lídrov medzi mladými, angažovaných mladých,
- vytvárať príležitosti, pri ktorých si možno s komunitou veriacich všimnúť a osláviť životné míľniky mladých (napríklad životné jubileum či získanie vodičského preukazu a pod.), ich úspechy v cirkevnej, školskej i mimoškolskej oblasti. Samozrejme, je nutné vyhnúť sa pravidelnému spomínaniu tých istých mien.

4.1.2 Evanjelizácia a katechéza

Odhliadnuc od prínosu ostatných spomenutých oblastí pastorácie mladých, evanjelizácia a katechéza musia tvoriť jadro, srdce a najväčšie bohatstvo všetkých činností a programov s mladými. „Výzva učeníctva – nasledovania Ježiša – je v srdci poslania Cirkvi. Celá pastorácia dospelujúcich musí byť nasmerovaná k odovzdaniu

evanjeliového posolstva Ježiša Krista mladým, k pozvaniu a výzve stať sa jeho učeníkmi. Z tohto dôvodu je katechéza podstatným komponentom pastorácie mladých a jedným z tých, na ktoré je potrebné klásť opätovný dôraz. Ak máme uspieť, musíme mladým ľuďom ponúknuť víziu, ktorá je duchovnou výzvou; víziu, ktorá utvára svet, a ktorá sýti ich hlad po šanci zúčastniť sa na hodnotnom dobrodružstve.⁴⁶ Slovami pápeža sv. Jána Pavla II.: „Toto je to, čo je potrebné: Cirkev pre mladých ľudí, ktorá bude vedieť, ako hovoriť k ich srdcu, zapáliť, utešiť a inšpirovať v ňom entuziazmus s radosťou Evanjelia a silou Eucharistie; Cirkev, ktorá bude vedieť, ako pozvať a privítať osobu, ktorá hľadá zmysel, pre ktorý odovzdá celú svoju existenciu; Cirkev, ktorá sa nebojí vyžadovať veľa po tom, čo bolo veľa dané; ktorá sa nestrachuje žiadať od mladých ľudí úsilie pre vzácne a autentické dobrodružstvo, akým je nasledovanie Evanjelia.⁴⁷ Podobnú výzvu adresoval i pápež František mladým počas Dňa ázijskej mládeže: „Ako mladí kresťania, či ste pracujúci alebo študenti, či ste práve začali kariéru, alebo odpovedali na povolanie do manželstva, zasväteného života alebo kňazstva, nie ste iba časťou budúcnosti Cirkvi; vy ste tiež potrebnou a milovanou časťou prítomnosti Cirkvi! Vy ste prítomnosť Cirkvi!⁴⁸“

Navyše, podľa slov pápeža Františka: „My, učeníci Ježiša máme ďalšiu misiu: misiu byť „kanálmi“, ktorými prúdi Ježišova láska. A v tejto misii vy, tínedžeri a mladí ľudia, zohrávate zvláštnu úlohu: ste povolaní hovoriť o Ježišovi vašim rovesníkom, nielen v rámci vašej farskej komunity, alebo spoločenstva, ale nadovšetko pomimo ne. Toto je záväzok rezervovaný zvlášť vám, pretože s vašou odvahou, s vašim entuziazmom, spontánnosťou a jednoduchosťou s akou sa navzájom stretáte, ste jednoduchšie schopní dosiahnuť srdcia a mysle tých, ktorí sa vzdialili od Pána. Tak veľa dospelajúcich a mladých ľudí vo vašom veku majú hlbokú potrebu mať niekoho, kto im skrze vlastný život povie, že Ježiš nás pozná, že Ježiš nás miluje, že Ježiš nám odpúšťa, zdieľa s nami naše ťažkosti a podporuje nás svojou milosťou.⁴⁹“

⁴⁶ UNITED STATES CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Renewing The Vision*. [online]. [cit. 03.02.2016]. Dostupné na internete: www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm

⁴⁷ JÁN PAVOL II. *Posolstvo Jeho Svätosti k XXXII. Svetovému dňu modlitieb za duchovné povolania*. [online]. Vatikán, 1994. [cit. 03.02.2016]. Dostupné na internete: https://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/en/messages/vocations/documents/hf_jp-ii_mes_18101994_world-day-for-vocations.html

⁴⁸ FRANTIŠEK. *Homília počas záverečnej omše VI. dňa ázijskej mládeže*. [online]. HaemiCastle, Južná Kórea, 17.8.2014. [cit. 24.02.2016]. Dostupné na internete: https://w2.vatican.va/content/francesco/en/homilies/2014/documents/papa-francesco_20140817_corea-omelia-gioventu-asiatica.pdf

⁴⁹ FRANTIŠEK. *Stretnutie pápeža Františka s nemeckými miništrantmi*. Vatikán. 5. augusta 2014 [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 04.02.2016]. Dostupné na internete:

„Služba katechézy vyživuje rast v katolíckej viere vo všetkých troch dimenziách – dôverovanie (srdce), poznanie a verenie (myseľ), a konanie (vôľa). Cieľom by malo byť zapojenie všetkých katolíckych mladých v nejakom programe katechézy.⁵⁰“

Pastoračné návrhy:

- hľadanie konkrétnych odpovedí na otázky: Sú mladí hrdí na vieru a na to, že sú kresťanmi? Ak nie, prečo? Pomáha im farská služba katechézy rozlišovať ich povolanie v živote a vo svete? Pozýva ich naša služba k hlbšiemu vzťahu k Bohu? Je katechéza na školách jediným spôsobom katechézy v našej farnosti? Akú širokú skupinu mladých dokážu zachytiť katechetické programy, ktoré v našej farnosti v súčasnosti bežia?
- dbanie o to, aby súčasťou rozhovorov a vzťahov s mladými bolo povzbudzovanie budovať osobný vzťah s Ježišom Kristom, stať sa jeho učeníkom a nasledovať ho,
- zaradenie vhodných tém do pastoračnej činnosti na posilnenie povedomia a hrdosti kresťana,
- vytvorenie príležitostí, aby sa mladí ľudia dokázali podeliť s ostatnými o svoj „príbeh“ viery,
- vymyslenie a sprostredkovanie vhodných spôsobov, ako môžu mladí hovoriť o viere a zdieľať sa s ňou aj medzi svojimi rovesníkmi,
- ponúknutie aj iných katechetických príležitostí pre mladých, než len prípravu na birmovku. Zahŕňa to možnosť rozvinúť katechézu v širšej palete formátov a foriem, ako aj možnosť duchovných cvičení a pravidelných duchovných obnov (nielen pre tých, ktorí sa pripravujú na birmovku). Prostredníctvom duchovných obnov dostávajú mladí podnety, aby užšie žil svoj vzťah s Kristom a boli jeho odvážnejšími učeníkmi a svedkami v škole a medzi priateľmi. Hlbokú stopu zanechajú v mladých také duchovné obnovy, pre ktoré sa rozhodnú dobrovoľne, nie nanútené (iba ako súčasť prípravy na birmovku). Pri plánovaní duchovných obnov je možné orientovať sa napríklad

https://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2014/august/documents/papa-francesco_20140805_ministranti-tedeschi.html

⁵⁰ UNITED STATES CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Renewing The Vision*. [online]. [cit. 04.02.2016]. Dostupné na internete: www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm

podľa liturgického obdobia – duchovná obnova v adventnom, pôstnom období pred začiatkom školského roku, prípadne zorganizovanie duchovnej obnovy pre určitú skupinu (animátori, birmovanci, farský mládežnícky zbor a podobne). V záujme dosiahnutia čo najväčšieho počtu mladých je dôležité zohľadniť vhodný výber doby konania duchovnej obnovy aj vzhľadom na povinnosti väčšiny účastníkov. Mladých možno zapojiť i priamo do prípravy samotných duchovných cvičení, či duchovnej obnovy.

- pestovanie vedomia a istoty v mladých, že môžu pravidelne zakúšať Božie milosrdenstvo a lásku prostredníctvom sviatosti zmierenia a kňaza, ktorý je im vo farnosti pravidelne k dispozícii. Je vhodné pravidelne im ponúkať možnosť svätej spovede, napr. pri duchovných obnovách, rôznych stretnutiach, pri príprave ku sviatosti birmovania a pod. V tejto súvislosti sa veľa očakáva aj od pripravenosti a láskavého prístupu kňaza najmä k tým mladým, ktorí neboli dlho na svätej spovedi - možno od času ich prvého svätého prijímania. Vhodným prostriedkom môže byť aj príprava kvalitných spovedných zrkadiel pre spytovanie svedomia mladých, ktoré budú blízke spôsobu ich zmýšľania a prežívaným problémom. Dobrou pomôckou k odstráneniu neistoty a rozpakov v spovednici môže byť i krátky náčrt priebehu svätej spovede, ktorý by mohol tvoriť súčasť takéhoto spovedného zrkadla.
- úvaha nad katechetickým plánom pre mladých na najbližšie 3 roky v spolupráci s pastoračnou radou. S tým súvisí aj príprava alebo zadováženie vhodných katechetických materiálov.
- zapojenie mladých ako katechétov či katechetických pomocníkov napríklad pri farskej katechéze detí,
- rozvinutie formy on-line katechézy napríklad prostredníctvom farskej internetovej stránky, založením farskej skupiny na sociálnych sieťach a pod.,
- vytvorenie malej biblickej skupiny/skupín zameranej na spoločné rozjímanie nad Božím slovom a vzájomné zdieľanie sa,
- návrh programu príležitostných katechéz s pozvaním zaujímavých prednášateľov,
- sprostredkovanie podnetov na riešenie rôznych sociálnych otázok, ktoré sa vynoria napr. pri sledovaní kvalitného filmu počas farského filmového večera,

- poskytnutie rôznych zdrojov (metodických, konzultačných, a pod.) podpory rodičom, katechétom, osobám, ktoré mladým odovzdávajú vieru,
- zorganizovanie rôznych pútí a strenutí mládeže, spoznávanie iných mladých a zaujímavé miesta duchovného významu v dekanáte či diecéze môžu byť taktiež hodnotným príspevkom pre oživenie duchovného života mladých. Spoločné púte a putovanie predstavujú výborný prostriedok pre duchovný rast v spoločenstve. Takýmto spôsobom navyše možno lepšie spoznávať úlohu Cirkvi vo svete a kráčať v duchu tých, ktorí prešli cestou viery v minulosti. Pri hodnotení zaangažovanosti mládeže do života farnosti bude vhodné dať si odpoveď aj na otázku, či im takéto príležitosti pre rast viery boli navrhnuté a ponúknuté.

4.1.3 Život v spoločenstve

Výzva nechať sa Bohom premeniť na svätú osobu „nie je uskutočňovaná izolovane, ale v rámci komunity veriacich. Mladí dospelí nám opakovane povedali o svojej túžbe nájsť a mať účasť v komunitách, ktoré ich prijímajú a vítajú, v komunitách, kde ľudia žijú hodnoty a presvedčenia podobné ich vlastným. Táto túžba po komunite sa dotýka každého z nás v samom jadre nášho bytia. Je to základ pre bytie človekom.“⁵¹

Jednotlivé pastoračné aktivity by mali mať nádych pozvania „k návratu späť domov“ - láskavého pozvania ku vzťahu s Bohom a začlenenia sa do farskej komunity. Táto črta by mala byť prítomná v aktivitách nezávisle od toho, či smerujú k človeku, ktorý navštevuje bohoslužby pravidelne, občasne, „náhodne“, prípadne svoj vzťah k Bohu zatiaľ ešte len hľadá. Každý by mal zakúsiť prijatie, otvorenosť a pohostinnosť. Je vhodné pravidelne uvažovať nad spôsobmi, akými možnosť otvorenosť a pohostinnosť skvalitniť, aby bolo možné osloviť a „zachytiť“ a aj mladých na okraji (pozvaním na liturgiu, ponukou zapojiť sa do programov a aktivít pre mladých vo farnosti, a pod.). „Efektívna a ucelená pastoračná služba mladým ľuďom nám

⁵¹ UNITED STATES CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Sons and Daughters of the Light*. [online]. [s.l.], [s.n.], 1996. [cit. 02.02.2016]. Dostupné na internete: <http://www.usccb.org/beliefs-and-teachings/who-we-teach/young-adults/upload/Sons-and-Daughters-of-Light.pdf>

pripomína, že mladí ľudia sú súčasťou tejto služby z dôvodu, že sú pokrstení, nie preto, že sa zaregistrujú, začnú na správnom začiatku roka, alebo sa len tak zjavia.⁵²

Mladý človek by mal získať pocit, že prijíma pozvanie do emocionálne bezpečného prostredia, kde môže nájsť útočisko, pochopenie, prijatie a rešpekt – bez akýchkoľvek iných postranných úmyslov zo strany pozývajúceho kňaza alebo animátora. Potreba prijatia je intenzívnejšia zvlášť voči tým mladým, ktorí na prvý pohľad nespĺňajú konvenčné predstavy – najmä čo sa týka ich obliekania, správania alebo prvého dojmu, ktorý zanechávajú.

Pozvanie mladému človeku prežívať učeníctvo, pracovať na osobnom raste a zapojiť sa do spoločenstva vo farnosti môže byť realizované kombináciou rôznych spôsobov a prostredníctvom viacerých „kanálov“. Prvým zo spôsobov je osobné pozvanie a svedectvo vlastného kresťanského života pozývajúceho, či už ide o kňaza, pastoračného asistenta alebo animátora. Nemenej dôležité je pozvanie prostredníctvom rodičov, keďže práve rodina je pre mladého človeka prvou domácou cirkvou a miestom, kde získava prvé duchovné základy. Rodičia sú najčastejšie tými prvými, ktorí sprevádzajú mladého človeka cez prvé križovatky v živote viery. Napokon v kontexte dnešnej doby získava neodškriepiteľnú dôležitosť pozvanie prostredníctvom rôznych médií, internetu, sociálnych sietí a využitie všetkých moderných dostupných komunikačných prostriedkov.

Pastoračné návrhy⁵³:

- návrh aktivít zameraných na budovanie a upevňovanie siete vzťahov v rámci farnosti medzi mladými a rodičmi, mladými a ich rovesníkmi,
- hľadanie odpovedí na otázku, či sú v priebehu roka uskutočňované pozvania pre mládež mať účasť na živote Cirkvi – na rozvoji vzťahu s Ježišom. Mládež si zaslúži takéto priame pozvanie. Hľadanie odpovede na otázku: K akým očakávaniam tieto pozvania smerujú a či pozvania berú do úvahy rozvrh, skúšky, prázdniny mladých? Zacítili mladí z osobného prístupu a z farských aktivít prijatie a pohostinnosť?

⁵² DIOCESE OF WILMINGTON. *Ministry Effectiveness Toolkit*. [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 03.02.2016]. Dostupné na internete: <https://www.cdowcym.org/toolkit/advocacy/we-avoid-words-like-kickoff-event-youth-group-or-membership/>

⁵³ Tamže.

- hľadanie odpovede na otázku: Ako sa v priebehu uplynulého roka posilnila a rozvinula spolupráca a vzťahy farnosti s rodičmi mladých?
- vyhľadávanie mladých na tých miestach, kde sa najčastejšie zdržujú; nečakať, že prídu za nami sami,
- aktívne oslovovanie mladých ľudí a ich pozvanie zapojiť sa do vytvárania a vedenia spoločenstiev vo farnosti.

Pri oslovovaní mladých je dôležité využívať všetky dostupné komunikačné formy a techniky počnúc od osobného a priameho pozvania po telefonáty, maily, komunikáciu prostredníctvom sociálnych sietí. Dôležitou skutočnosťou je využívanie tvorivosti – vlastnej i samotných mladých – pri príprave tvorivých a príťažlivých spôsobov, akým možno mladých osloviť a pozvať ku vzťahu s Bohom. Pri dlhodobu zaužívaných a nemenných metódach či postupoch existuje riziko, že sa stanú pre mladých časom nepríťažlivé. V mladých je ukrytá tvorivá sila, ktorá dokáže pritiahnuť ich rovesníkov ku vzťahu s Bohom a k zapojeniu sa do života farnosti, keďže: „Rovnaké priťahuje rovnaké; vitalita priťahuje vitalitu.“⁵⁴

Pri spoločenstvách, ktoré vo farnosti existujú dlhodobejšie, existuje riziko nadobúdania určitej uzavretosti do seba a izolovanosti od farskej komunity. Takáto uzavretosť môže odrádzať nových potenciálnych záujemcov o pripojenie sa k spoločenstvu a preto je úlohou kňaza alebo animátora v prípade potreby citlivým spôsobom poukázať aj na tento fakt. Existuje množstvo metód ako aj didaktických hier, pri ktorých si možno overiť mieru otvorenosti spoločenstva voči iným a posilňovať ju.

4.1.4 Spravodlivosť a služba

Pri zapájaní mládeže do aktivít v oblasti spravodlivosti a služby v žiadnom prípade nejde len o mechanické vykonávanie určitých činností, prípadne výlučne o filantropiu. Prostredníctvom služby mladý človek dostáva šancu vidieť, ako Boh koná okolo neho a cez neho a následne poznávať svoje ďalšie životné smerovanie a povolanie. „Mladí ľudia sa úplne odovzdajú Ježišovi Kristovi, ktorý bude od nich všetko žiadať,

⁵⁴ O'LAUGHLIN, M. *Make room for young people*. 2013. [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 24.02.2016]. Dostupné na internete: <https://www.faithandleadership.com/content/michael-oloughlin-make-room-for-young-people>

a výmenou im dá všetko naspäť. Potrebujeme zabezpečiť konkrétne spôsoby, prostredníctvom ktorých môžu dospievajúci konkrétne zažiť požiadavky, vzrušenie a dobrodružstvo z toho že sú učeníkmi Ježiša Krista; konkrétne spôsoby, kde mladí zhodnotia a otestujú svoje zdroje a kde natiahnu svoje súčasné schopnosti a zručnosti až po hranicu možností.⁵⁵“

Pastoračné návrhy:

- nevyčkávanie na to, kým mladí budú na strednej, aby sme ich pozvali a zaangažovali do farnosti.
- uistenie sa, že možnosti služby sú pre mladých zmysluplné a nevnímajú ich len ako využitie ich „lacnej pracovnej sily“ na podradné úlohy,
- povšimnutie si a ocenenie účasti mladých na rôznych službách vo farnosti,
- ponúknutie zoznamu potenciálnych príležitostí na dobrovoľnícku službu v rámci farnosti, dekanátu, regiónu, a pod.,
- vytváranie príležitostí a povzbudzovanie mladých k rozoznávaniu svojho povolania vo svete a v Cirkvi. Je isté, že mnohých z nich si Pán neustále povoláva do svojej služby v osobitnom spôsobe zasvätenia sa. Za týmto účelom je dôležité byť medzi mladými viditeľne prítomný ako kňaz, zasvätená osoba a byť mladým k dispozícii pre sviatosť zmierenia či osobný rozhovor;
- je možné taktiež zorganizovanie modlitbovej skupinky, ktorá sa pravidelne modlí za duchovné povolania z farnosti; zorganizovať stretnutia a rozhovory mladých so zasvätenými osobami s príležitosťami podeliť sa o radosť z duchovného povolania, pouvažovať nad návštevami kláštorov, seminárov, a pod.,
- zbavenie sa strachu byť voči mladým nároční a ponúkať im aj náročnejšie cesty. Svätý Augustín hovorí: „Keď žiadaš od mladého človeka málo, nedá ti nič; keď žiadaš veľa, dá ti málo; ale keď chceš od mladého človeka všetko, on je schopný ti všetko dať.“⁵⁶

⁵⁵ UNITED STATES CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Renewing The Vision*. [online]. [cit. 15.02.2016]. Dostupné na internete: www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm

⁵⁶ CHAGAS, J. *Nová evangelizace se zvláštní pozorností na mladé lidi podle Jana Pavla II.* In: *Budoucnost Církve*. Časopis pro podporu pastorace mládeže. Ročník XXI., 3/2014. Praha: Asociace křesťanských sdružení mládeže, o. s. a Sekce pro mládež České biskupské konference. 2014, s. 4-5.

- rozvoj projektov a programov, v ktorých by mládež slúžila bok po boku dospelých, od ktorých by bolo možné učiť sa. Toto si vyžaduje i prípravu samotných dospelých, aby dokázali odovzdávať mladým potrebné zručnosti a návyky pri službe a nadchnúť ich pre ňu;
- udržiavanie živého kontaktu a záujmu o mladých i po ukončení činnosti a zaujímať sa o ich reflexiu a osobný pohľad po tejto skúsenosti.

4.1.5 Rozvoj líderstva

Efektívna pastoračná služba vo farnosti predpokladá okrem iného aj povzbudzovanie a pozývanie mladých ľudí k rôznym líderským úlohám v rámci farnosti. Takéto úlohy predstavujú výborný spôsob, akým môže mladý človek zužitkovať svoje talenty, entuziazmus pre dobro farnosti a budovanie Božieho kráľovstva. Môže ísť napríklad o službu animátora pri práci s deťmi, pomoc s organizovaním napr. upratania kostola, pastoračného centra, spolupodieľanie sa na príprave duchovnej obnovy alebo duchovných cvičení pre rovesníkov vo farnosti, či pozvanie zástupcov mládeže do služby vo farskej rade.

Zaangažovanie mládeže do líderských pozícií v rámci farnosti predstavuje pre mladého človeka i dobrý prostriedok na odhalenie osobných rezerv a limitov s možnosťou ich budovania a rozvoja. Akékoľvek – i najmenšie - dosiahnuté úspechy mladých v oblasti líderských úloh vo farnosti by si mal kňaz povšimnúť, sprevádzať ďalším povzbudením, vďačnosťou a ocenením (prinajmenšom verbálnym).

Pastoračné návrhy:

- hľadanie odpovede na otázku: Vníma aj farnosť pastoračiu mládeže ako tímovú záležitosť?
- vytvorenie tímu pre prácu s mládežou vo farnosti (Ideálne by bolo, ak by tím odrážal rôznorodosť farnosti.),
- ponuka príležitosti pre mladých zapojiť sa ako katechéta (napr. pre deti) alebo jeho pomocník. Zároveň mladých pozvať k osobnej formácii a rozvoju ich zručností a schopností pre túto službu – napríklad prostredníctvom animátorských škôl, kurzov a podobne;

Podrobnejší návrh efektívneho spôsobu zaangažovania mládeže do služby vo farskej rade je spracovaný v kapitole Zapojenie mladých do farskej rady

4.1.6 Pastoračná starostlivosť

Služba pastoračnej starostlivosti v kontexte jednotlivých komponentov pastorácie mládeže posilňuje duchovný rast jednotlivcov smerom k dosahovaniu celistvosti. Jej súčasťou je sprevádzanie mladých na ceste prijímania životných rozhodnutí a pomoc pri prekonávaní rôznych životných prekážok. „Služba pastoračnej starostlivosti je súcitná prítomnosť v napodobňovaní Ježišovej starostlivosti o ľudí, zvlášť o ubolených a núdzných. ... Pastoračná starostlivosť umožňuje uzdravovanie a rast, ktorý sa deje v jednotlivcoch a v ich vzťahoch.⁵⁷“

V tejto súvislosti zapadá pastorácia mládeže do kontextu pastorácie detí a pastorácie rodín, medzi ktorými existuje úzka previazanosť. „Partnerstvo medzi pastoráciou detí a pastoráciou mládeže je jedným z najvitálnejších vzťahov v Cirkvi. Napokon, deti, ktoré sú (zapojené) v programoch pre deti, budú jedného dňa v programoch pre mladých. S tínedžermi to nie je tak, ako s gréckymi bohmi, že vyskočili plne sformovaní z čiel svojich rodičov. Každý dospievajúci, s ktorým pracujete, bol raz dieťaťom.⁵⁸“

V rámci istého výskumu⁵⁹ bola skúmaná náboženská „podobnosťou“ rodičov a ich detí v rokoch 1970 a 2005 a následne bolo uskutočnené porovnanie. Stupeň podobnosti bol hodnotený na štyroch dimenziách religiozity: intenzita viery, frekvencia účasti na bohoslužbách, súhlas s doslovnou interpretáciou Biblie a súhlas s dôležitosťou náboženstva v civilnom živote. Vern Bengtson zhŕňa výsledky výskumu nasledovne: „Napriek mnohým spoločenským zmenám, ktoré nás nakláňali smerom k väčšiemu individualizmu a preč od kolektívnejšieho rodinného zamerania,

⁵⁷ UNITED STATES CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Renewing The Vision*. [online]. [cit. 02.02.2016]. Dostupné na internete: www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm

⁵⁸ TIMPTE, R. *Attention youth ministers: children's ministry needs to matter to you*. [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 02.02.2016]. Dostupné na internete: <http://www.cymt.org/why-childrens-ministry-matters-to-youth-ministers/>

⁵⁹ ZIETTLOW, A. *Religion Runs in the Family*. Interview Verna Bengtsona a Amy Zietlow 20.9.2013. [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 22.02.2016]. Dostupné na internete: <http://www.christianitytoday.com/ct/2013/august-web-only/religion-runs-in-family.html>

viac než polovica mladých dospelých detí kráča v stopách svojich rodičov v tom, že sú spriaznení s náboženskou tradíciou rodičov.⁶⁰

Ucelená pastoračná starostlivosť o mladých – ako súčasť celku spomínaných komponentov - sa odvíja od rôznych životných situácií, v ktorých sa mladý človek a jeho rodina ocitá. Starostlivosť má viacero smerov⁶¹:

- rozvíja životné zručnosti dospelých, ako napríklad budovanie vzťahov, asertivitu, nenásilné riešenie konfliktov, tvorba rozhodnutí a plánovanie,
- sprevádza mladých ľudí pri tvorbe dôležitých životných rozhodnutí, ako napríklad výber a voľba kariéry či štúdia a rozlišovanie ich vlastného kresťanského povolania,
- živí duchovný vývoj mladých ľudí a zdravú integráciu ich sexuality a duchovnosti,
- vytvára siete starostlivosti a podpory pre mladých ľudí a ich rodiny,
- poskytuje programy a zdroje pre vzdelávanie rodičov a zručnosti pre efektívne rodičovstvo, ktoré zahŕňa pochopenie vývoja dospelých a úloh spojených so životnými cyklami v rodine,
- upevňuje rodinný život tým, že asistuje rodinám pri vylepšovaní rodinných zručností, ako sú komunikácia, tvorba rozhodnutí, riešenie problémov a zmierenie,
- poskytuje a prepája dospelých a rodiny s podpornými službami, zdrojmi a svojpomocnými skupinami s cieľom podporovať uzdravenie vo chvíľach životných strát, náhlej zmeny, neočakávaných kríz, problémov a rodinných alebo osobných prechodov,
- poskytuje podporu dospelým a rodičom, ktorí zažívajú rozvod, separáciu alebo rodinné problémy; a prepája ich s vhodnými poradnými zdrojmi,
- spolupracuje so širším spoločenstvom pri poskytovaní priamej pomoci mládeži ohrozenej rôznymi rizikami prostredníctvom rôznych foriem programov, služieb a poradenstva.

⁶⁰ ZIETTLOW, A. *Religion Runs in the Family*. [online]. [cit. 22.02.2016]. Dostupné na internete: <http://www.christianitytoday.com/ct/2013/august-web-only/religion-runs-in-family.html>

⁶¹ UNITED STATES CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Renewing The Vision*. [online]. [cit. 24.02.2015]. Dostupné na internete: www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm

Vzhľadom na uvedené skutočnosti je pri pastoračii mladých potrebná a vítaná prítomnosť rodičov. Bolo by žiaduce pripraviť pre rodičov vhodné materiály, publikácie a iné prostriedky (tlačené alebo on-line napr. na farskej internetovej stránke), ktoré by predstavovali vhodnú pomôcku napríklad k tomu, ako odovzdávať vieru deťom a deliť sa s ňou v domácom prostredí. Prínosom by mohlo byť zorganizovanie kurzu (s pozvaním zaujímavého host'a) zameraného na zefektívnenie komunikácie rodič – dospievajúce dieťa. Zaujímavým doplnkom by mohla byť i príprava aktivít príp. určitých foriem služby vo farnosti, pri ktorých by mohli rodičia pracovať a slúžiť so svojimi deťmi bok po boku.

Pri úvahách o pojme pastoračná starostlivosť treba mať na mysli, že pastoračná starostlivosť sa v tomto kontexte neobmedzuje iba na pôsobenie kňaza smerom ku mladým. Sami mladí sa stávajú zaangažovanými protagonistami pastoračnej činnosti vo vzťahu ku svojim rovesníkom, nachádzajúcich sa v ťažkých životných situáciách. Táto schopnosť mladých však musí byť pestovaná a rozvíjaná. Konkrétne pastoračné aktivity orientované priamo na mladých by preto mali zahŕňať:

- budovanie ich schopnosti reagovať v napr. v prípade pokusu o samovraždu, smrti člena rodiny, bojovanie so závislosťami, a pod.,
- aktivizácia a motivovanie mladých všímať si potreby ich rovesníkov, pomáhať im odstraňovať to, čo je v ich silách,
- rozvoj schopností mladých (napr. prostredníctvom zorganizovania rôznych kurzov), ako by mohli sprevádzať svojich rovesníkov vo farnosti, ktorí zápasia s rôznymi životnými ťažkosťami. Napríklad rozvoj sociálnych zručností – aktívne počúvanie, empatia, a iné.

Mládež k tomu povzbudil i pápež František v homílii počas záverečnej svätej omše pri príležitosti VI. dňa ázijskej mládeže v Južnej Kórei: „Bud'te blízko jeden druhému, priťahujte sa čím bližšie k Bohu a spolu so svojimi biskupmi a kňazmi strávte tieto roky budovaním svätejšej, viac misionárskej a pokornejšej Cirkvi... Cirkvi, ktorá

miluje a kľania sa Bohu, tým že hľadá spôsoby, ako slúžiť chudobným, osamelým, chorým a marginalizovaným.⁶²

4.1.7 Modlitba a bohoslužby

Mladí ľudia predstavujú v rámci spoločnosti výnimočnú skupinu, ktorá sa líši osobitným životným štýlom, cestami nadväzovania a rozvíjania vzťahu s Bohom, ako aj spôsobmi vyjadrovania a prejavovania viery. Pre kňaza je tak veľkou výzvou nájsť vhodné spôsoby integrácie mladých do modlitbového a liturgického života celej farnosti: „Ich jazykové vyjadrenia, hudobné štýly a spôsoby života sú často veľmi odlišné od starších generácií. Tí, ktorí pripravujú liturgiu, potrebujú nájsť vhodné spôsoby, ako včleniť svet mladých ľudí do bohoslužby, pamätajúc na to, že „pastoračný účinok bohoslužby sa zaiste zvýši, ak texty čítaní, modlitieb a spevov budú podľa možnosti čo najlepšie zodpovedať potrebám a duchovnej príprave, ako aj schopnostiam účastníkov“⁶³.⁶⁴ Pri zohľadnení týchto skutočností je dôležité neseparovať a nepreraďovať mladých na osobitné bohoslužby, vyhradené len im. Naopak, je potrebné, aby boli povzbudzovaní k aktívnej účasti na liturgických sláveniach vo farnosti, keďže: „Farnosť je miestom, kde Cirkev žije. Farnosti sú komunitami viery, akcie a nádeje. Sú miestom, kde je evanjelium hlásané a slávené; miestom, kde sú veriaci formovaní a vyslaní obnoviť zem. Farnosti sú domovom kresťanskej komunity; sú srdcom Cirkvi. Farnosti sú miestom, kde Boží ľud stretá Ježiša vo slove a v sviatostiach, a prichádza do kontaktu so zdrojom života Cirkvi.“⁶⁵ Pre aktívne a efektívne zapojenie mládeže do modlitbového a liturgického života farnosti bude nevyhnutné rozvíjať⁶⁶:

⁶² FRANTIŠEK, *Homília počas záverečnej omše VI. dňa ázijskej mládeže*. [online]. [cit. 24.02.2016]. Dostupné na internete: https://w2.vatican.va/content/francesco/en/homilies/2014/documents/papa-francesco_20140817_corea-omelia-gioventu-asiatica.pdf

⁶³ RÍMSKY MISÁL. *Všeobecné smernice rímskeho misála*. 352. Editio typica tertia. Città del Vaticano: Typis Polyglottis Vaticanis, 2002.

⁶⁴ UNITED STATES CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Renewing The Vision*. [online]. [cit. 14.11.2015]. Dostupné na internete: www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm

⁶⁵ NATIONAL CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Communities of Salt and Light: Reflections on the Social Mission of the Parish*. [online]. [cit. 29.02.2016]. Dostupné na internete: <http://www.usccb.org/beliefs-and-teachings/what-we-believe/catholic-social-teaching/communities-of-salt-and-light-reflections-on-the-social-mission-of-the-parish.cfm>

⁶⁶ DIOCESE OF WILMINGTON. *Ministry Effectiveness Toolkit*. [online]. [cit. 29.02.2016]. Dostupné na internete: <http://www.cdowcym.org/toolkit/engagement/we-encourage-young-people-participation-in-all-our-parishes-liturgies-being/>

- **Liturgickú katechézu:** liturgia je súčasne krásna a ponorená v tradícii. Aby bolo naplnené očakávanie, že ďalšia generácia odovzdá lásku k liturgii ďalej svojim deťom, je potrebné postarať sa, aby bola liturgia mladým v plnosti vysvetlená, pochopená a slávená.
- **Tréning a angažovanie v liturgickej službe:** Toto možno dosiahnuť pozvaním mladých do služby pri liturgii. Služba mladých pri liturgii je najsilnejším svedectvom pre okolie, že farnosť je naklonená mladým a ponúka im príležitosti angažovať sa.
- **Modelovanie správania:** Za účelom modelovania správania mladých (napr. začínajúcich miništrantov) a získavania zručností možno požiadať dospelých, aby spolu s mladými slúžili pri liturgii bok po boku.
- **Starostlivosť o začlenenie:** Kňaz vo farnosti by sa mal vynasnažiť, aby mladí našli „svoje miesto“ v rámci mnohých služieb pri eucharistickom slávení (nemusí ísť výlučne o službu ministrovania). Rovnako by sa mal uistiť, že slávenie liturgie nachádza odozvu v živote mladých („niečo im to hovorí“), dáva zmysel im samotným a kultúre, v ktorej vyrastajú.
- **Biblické zdroje:** Výbornou pomôckou pre mladých, ktorá im napomôže hlbšie prežívanie liturgie, sú rôzne zdroje pre lepšie pochopenie biblických čítaní a lepšiu prípravu na sv. omše.

Okrem hlbšieho a plnšieho prežívania liturgie je potrebné klásť dôraz aj na rozvíjanie modlitbového života mládeže a osobnej spirituality. Podobne ako všetkému ostatnému, i modlitbe je potrebné učiť sa. Farnosť by mala byť miestom, kde mladý človek získa schopnosti a zručnosti pre rozvíjanie osobnej modlitby, ako aj miestom s príležitosťami modliť sa spolu v spoločenstve.

Pastoračné návrhy:

- hľadanie odpovede na otázky: Je spôsob slávania bohoslužieb blízky mladým? Reflektujú kázne aj problémy, s ktorými sa boria mladí? Rastie účasť na bohoslužbách, pastoračných aktivitách? Dokáže si farnosť všímať a oceniť prítomnosť mladých na liturgii, pri ministrovaní, zahŕňať ich záujmy do spoločných modlitieb, prosieb? Cítia sa mladí skrze službu pri liturgii pozvaní k hlbšiemu vzťahu k Ježišovi?

- rozvíjanie schopnosti, ktorá tiež tvorí súčasť formácie modlitbového života mladého človeka – a ňou je schopnosť viesť spoločnú modlitbu v rámci partie rovesníkov (napr. pri stretnutí spoločenstiev mládeže),
- ponuka vovedenia do modlitby Liturgie hodín, do rozjímavého čítania Svätého písma formou Lectio Divina, do rôznych iných foriem kresťanskej meditácie,
- vedenie mladého človeka ku každodennému spytovaniu svedomia,
- zabezpečenie rôznych inšpiratívnych zdrojov, publikácií a iných materiálov pre oživenie, prehĺbenie a nové impulzy k osobnej modlitbe (aj s ohľadom na aktuálne prežívané životné obdobie či skúšky, typické pre určité vekové obdobia),
- vytváranie príležitostí a poskytovanie podnetov pre kreatívnu modlitbu v rámci skupiny rovesníkov, celej farnosti, rodiny, a pod.
- kladenie dôrazu na vizuálnu dimenziu a symboly v prežívaní a slávení liturgie za účasti mladých, keďže: „Dnešní mladí ľudia sa učia cez multimédiá. Ich vizuálny zmysel je jedným z primárnych spôsobov učenia sa a odpovedania na prostredie. Farnosti a školy môžu pozvať dospelých oceniť vizuálnu dynamiku rituálov a symbolov pripravených pre liturgiu, poskytnúť vizuálne pomôcky s cieľom podnietiť zapájanie sa mladých do liturgie a objaviť vhodné spôsoby využitia multimédií pri liturgii.⁶⁷“,
- príprava vhodných prostriedkov a účinných spôsobov sviatostnej katechézy mladých,
- poskytnutie priestoru vhodnej hudbe a piesňam mladých počas liturgických slávení, aby prostredníctvom nej mohli vyjadriť svoju vitalitu. Za týmto účelom je vhodné pozývať mladých k účasti vo farskom mládežníckom zbore, dať im možnosť podieľať sa na výbere a príprave piesní pre liturgické slávenie a pod.

Z pohľadu pastorácie je životne dôležité povzbudzovať mladých k prijatiu svojej identity Božieho dieťaťa a k jej radostnému prežívaniu, podobne ako aj pomáhať im nachádzať vhodné smery v osobnej spiritualite.

⁶⁷ UNITED STATES CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Renewing The Vision*. [online]. [cit. 29.02.2016]. Dostupné na internete: www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm

4.2 Dobrovoľnícka služba mládeže

Fungovanie a život takmer každej farnosti je v mnohom závislé od dobrovoľnej činnosti farníkov. Učiť sa nezištne pomáhať – bez nároku na odmenu, či mzdu – by malo byť súčasťou životného štýlu všetkých kresťanov, mládež nevynímajúc. „Muži a ženy, ktorí sú utvorení ako ‚noví‘ Božou láskou, sú schopní meniť pravidlá a kvalitu vzťahov, premeniac dokonca sociálne štruktúry. Sú to ľudia schopní prinášať mier tam, kde je konflikt, schopní budovania a pestovania bratských vzťahov tam, kde je nenávisť, schopní hľadať spravodlivosť tam, kde prevláda využívanie človeka človekom. Len láska je schopná radikálnej premeny vzťahov, ktoré ľudia medzi sebou udržiavajú.“⁶⁸

Mnohí mladí ľudia využívajú oficiálnu dobrovoľnícku činnosť ako prostriedok pre získanie skúseností, ktoré im pomôžu pri uplatnení sa v živote a na trhu práce. Dobrovoľnícka služba môže byť vykonávaná či už krátkodobo alebo i dlhodobo. Pojem dobrovoľníctvo v oficiálnom zmysle slova znamená: „aktivita konaná v prospech druhých pod hlavičkou verejne prospešnej inštitúcie, a je teda organizovaná.“⁶⁹ Dobrovoľnícke aktivity predstavujú veľkú výzvu a príležitosť pre mládež, ktorá napriek mnohým opačným názorom nestráca zmysel pre empatiu a horlivosť pri riešení a odstraňovaní následkov utrpenia a sociálnej nespravodlivosti. V tejto súvislosti možno pozorovať určitý paradox: „Doma skôr nepružní, neangažovaní a stále migrujúci mladí ľudia sú inde plní nadšenia a aktivity a majú chuť sa zapájať do rôznych pomocných projektov. Sú ale nestáli, a tak sa angažujú skôr krátkodobo v činnostiach s jasným cieľom.“⁷⁰ Odstráneniu uvedených negatív by napomohlo vytvorenie vhodného prostredia, príležitostí a podmienok pre uplatnenie iniciatívy mladých ľudí, ktorí by mali byť do týchto aktivít vovádzaní vhodne pripravenými osobami.

⁶⁸ PONTIFICAL COUNCIL FOR JUSTICE AND PEACE. *Compendium of the Social Doctrine of the Church*. 4,[online]. Vatican: Libreria Editrice Vaticana, 2005. [cit. 20.11.2015]. Dostupné na internete: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/justpeace/documents/rc_pc_justpeace_doc_20060526_compendio-dott-soc_en.html

⁶⁹ BALÍK, J. *Na ceste s mladými*. s. 413.

⁷⁰ Tamže. s. 414.

4.2.1 Dobrovoľníctvo z pohľadu legislatívy

Dobrovoľníctvo zaznamenalo v Európe nový rozkvet v druhej polovici 20. storočia a v súčasnosti je bežnou súčasťou aktivít mládeže mnohých (najmä západných) európskych krajín. Významnou demografickou črtou európskej mládeže je to, že mladosť trvá dlhšie, než tomu bolo v minulosti. „Odborníci v demografii spozorovali, že pod tlakom ekonomických faktorov (možnosť zamestnať sa, nezamestnanosť, atď.) a sociálno-kultúrnych faktorov sú mladí ľudia v priemer starší v období, keď dosahujú rôzne stupne života – koniec formálneho vzdelania, začiatok zamestnania, založenie rodiny atď.⁷¹“ Ďalšou významnou skutočnosťou, ktorú možno v súčasnosti pozorovať v živote mládeže, je prepletenie ich životných rolí. „Človek môže byť súčasne študentom, mať zodpovednosť za rodinu, mať prácu, hľadať si prácu a žiť s jedným z rodičov a mladí ľudia sa stále viac pohybujú medzi rôznymi takýmito rolami. Cesty životom sa stávajú stále menej lineárnymi v dobe, keď spoločnosti už neponúkajú tie isté záruky (istota zamestnania, sociálne zabezpečenie, atď.).⁷²“

Pojem „mládežnícky dobrovoľník“ je v Slovenskej republike upravený zákonom. Mládežníckym dobrovoľníkom môže byť človek, ktorý je bezúhonný a dovŕšil vek najmenej 15 rokov a najviac 30 rokov. Zákon definuje i oficiálnu dobrovoľnícku službu, ktorou je: „verejnoprospešná činnosť vykonávaná dobrovoľníkom v rámci práce s mládežou na základe písomnej dohody s právnickou osobou, ktorej predmetom činnosti je práca s mládežou.⁷³“ Legislatíva taktiež upravuje náležitosti dohody o dobrovoľníckej službe, zdroje financovania práce s mládežou, ako aj podmienky pre poskytnutie dotácie.

4.2.2 Zapojenie mládeže do dobrovoľníctva vo farnosti

Hoci sa predstava katolíckeho dobrovoľníctva poväčšine spája so službou v zahraničnej misii v niektorej z rozvojových alebo chudobnejších krajín, existuje mnoho možností a dobrovoľnícku službu i v rámci vlastnej farnosti. Takéto možnosti

⁷¹ EUROPEAN COMMUNITIES. *Nový impulz pre európsku mládež (Biela kniha Európskej komisie)*. Luxembursko: Office for Official Publications of the European Communities, 2002, Iuventa Bratislava, s. 13.

⁷² Tamže.

⁷³ ZBIERKA ZÁKONOV. *Zákon č. 282/2008 Z. z., § 12 O podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*

ponúkajú v rámci Slovenska viaceré organizácie s celonárodnou pôsobnosťou. Viaceré projekty boli podporované napr. Združením kresťanských spoločenstiev mládeže (Šanca pre všetkých; 72 hodín bez kompromisu; Za dobrú radu,...) Mnohé služby napr. eRka, či Slovenskej katolíckej charity sú vo farnostiach vykonávané práve prostredníctvom mladých dobrovoľníkov.

Okrem oficiálneho formálneho dobrovoľníctva môžu mladí ľudia ponúknuť svoje dary a talenty vo farnosti aj ako neformálni dobrovoľníci – napr. pomocou pri práci s deťmi vo farnosti, organizovaním služby miništrantov, lektorov, účasťou vo farskom speváckom zbore, pomocou rehoľným spoločenstvám, ktoré pôsobia vo farnosti a pod.

4.2.3 Praktické námety k získavaniu dobrovoľníkov nielen z radov mládeže

Jednou z najdôležitejších zásad je nebáť sa pozývať mládež k dobrovoľníctvu. Týka sa to nielen dobra celej farnosti, ale taktiež ich vlastného. Skutočnosť, že vo farnosti môžu byť mladí svedkami aktivity iba niekoľkých vybraných jednotlivcov, zo sebou nesie určité riziká. Prvým z nich je skutočnosť, že mládeži nebude umožnené poznať dary a talenty, ktorými sami oplývajú, a ktoré možno objaviť len pri službe iným. Rovnako im nebude umožnené skutočne spoznať, zakúsiť a budovať kresťanské spoločenstvo, v ktorom žijú; spoznávanie radostí a problémov celého spoločenstva (ako aj jeho budovanie) sa deje často práve pri službe.

Otázka, „Ako získať dobrovoľníkov?“, je v mnohých prípadoch nesprávnou otázkou: „Je to nesprávna otázka, pretože ju zvyčajne kladú ľudia, ktorí sa zúfalo potrebujú podeliť s bremenami dobrovoľníctva s inými, ktorí budú dosť „hlúpi“, aby povedali „áno“, tak ako to oni urobili dávno predtým. Správna otázka by mohla byť: „Ako pomáham ľuďom pochopiť ich talentovanosť a vytvárať pre týchto ľudí príležitosti na prežívanie krstného povolania?“⁷⁴ Úlohou duchovného vo farnosti je teda aj pomôcť veriacim spoznať ich kvality a talenty, skutočnosti, ktoré by sa chceli naučiť, ako aj smer, ktorým by chceli duchovne rásť. Nemenej dôležité je spoznať i to, čo robia neradi a k čomu nemajú vybudovaný zvlášť veľký vzťah. Ak budú veriaci vhodne motivovaní dávať odpoveď na veľkú Božiu lásku v ich životoch, o dobrovoľníkov

⁷⁴ CENTER FOR MINISTRY DEVELOPMENT. *Organizing a Team for Youth Ministry*. [online]. In: DIOCESE OF HELENA, *Youth Ministry Training and In-Services*. [s.l.], [s.n.], 2010. s. 11. [cit. 20.11.2015]. Dostupné na internete: <http://www.diocesehelena.org/wp-content/uploads/Catholic%20Formation%20Services/OYYAM-Training-Portfolio.pdf>

nebude núdza. V opačnom prípade ostane dovolávanie sa pomoci dobrovoľníkov iba v podobe neplodných výziev bez odozvy.

Skutočnosť, že do služby vo farnosti je v mnohých prípadoch zaangažovaných veľmi málo ľudí, má viacero príčin. Sú to najmä tieto⁷⁵:

- **Väčšina dobrovoľníckych prác v Cirkvi nie je jasne definovaná:** Veriaci by nemali byť pozývaní k dobrovoľníctvu vo farnosti všeobecnými a nekonkrétnymi výzvami. Zlou formou by bolo napríklad: „Hľadáme pomocníkov pre organizovanie farského dňa.“ Z pozvania by malo byť totiž jasné, o akú prácu (službu) ide, koľko času a aké schopnosti práca bude vyžadovať, prípadne zmienku o odmene. Užitočné môže byť rozdeliť väčší projekt, na menšie čiastkové úlohy, ktoré môžu byť potenciálnym dobrovoľníkom predstavené a ponúknuté.
- **Tradícia často udúša nové a tvorivé nápady a prístupy:** Ak vo farnosti panuje vedomie, že aktivity sa konajú výlučne „tradičným“ a „už osvedčeným“ spôsobom, štýlom „tak sa to robilo vždy“, môže to byť dôvodom na odradenie mnohých potenciálnych záujemcov o dobrovoľníctvo. Netreba sa báť otvorenosti voči novým a kreatívnym zmenám v pastoračnom štýle vo farnosti, k čomu vyzýva i pápež František: „Pastorácia založená na misijnej perspektíve si žiada opustiť pohodlné pastoračné kritérium typu, vždy sa to tak robilo“. Pozývam všetkých, aby boli odvážni a kreatívni v úlohe znovu definovať ciele, štruktúry, štýl a evanjelizačné metódy vlastných spoločenstiev.“⁷⁶
- **Klérus a laickí lídri sú často veľmi slabí v delegovaní úloh:** Uvedené tvrdenie má korene v nezdravom presvedčení mnohých klerických a laických lídrov vo farnosti, že práve oni sú tí jediní schopní a kompetentní pre dobré vykonanie rôznych úloh a prác. V prípade, že niektoré úlohy predsa len delegujú iným, stáva sa, že do ich vykonávania neustále zasahujú a kontrolujú

⁷⁵ CENTER FOR MINISTRY DEVELOPMENT. *Organizing a Team for Youth Ministry*. [online].[cit. 04.01.2016]. Dostupné na internete: <http://www.diocesehelena.org/wp-content/uploads/Catholic%20Formation%20Services/OYYAM-Training-Portfolio.pdf>

⁷⁶ FRANTIŠEK. *Apoštolská exhortácia Evangelii gaudium*, 33. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2015.

ho. Táto skutočnosť ostro protirečí poslaniu kňaza pomôcť veriacim objaviť ich vlastné schopnosti, zručnosti a talenty. Je dôležité nebáť sa rozdeliť vykonávanie úloh a služieb aj iným, ukázať im smer a poskytnúť pomoc a podporu pre vykonanie úlohy a nemať strach ani z prípadných zlyhaní. Ak dobrovoľníci nebudú mať pocit, že sú sami schopní podstatne prispieť k vykonaniu danej služby pre farnosť, odradí ich to od ďalšieho zapájania sa do života farnosti.

- **Prácam, ktoré majú byť vykonané, je často venovaná väčšia pozornosť, ako ľuďom, ktorí tie práce konajú:** Aj pri delegovaní úloh netreba zabúdať na skutočnosť, že samotný človek, ktorý službu pre farnosť koná, je dôležitejší, než vykonanie konkrétnej úlohy. Hektické životné a pastoračné tempo kňaza vo farnosti totiž so sebou môže prinášať riziko sústredenia sa iba na výsledok samotnej delegovanej úlohy a prehliadnutie človeka, ktorý ju vykonal / koná. Vedomie o neustálych odriekaniach a obetách spojených s kňazským životom nedáva kňazovi automaticky právo nevšimáť si tie obety a námahy, ktoré vynaložili dobrovoľníci pri vykonávaní úloh pre farnosť. Pozornosť a ocenenie možno prejaviť hoci len jednoduchým poďakovaním, ocenením snahy a času, ktoré boli venované službe, poukázaním na služby daného človeka i v širšom okruhu veriacich a podobne. Nezriedka sa stáva, že ľudia radi ponúknu svoju pomoc aj inokedy.
- **Ľuďom pripadá často náročné popísať, v čom sú dobrí:** Hovoriť o svojich talentoch môže byť pre nikoho veľkou ťažkosťou. Najmä menej pribojní no talentovaní ľudia (často s obrovským potenciálom) môžu mať ťažkosti s tým, aby sa nebáli smelo pomenovať to, v čom sú dobrí. Zahŕňa to taktiež úvahu nad svojím vlastným smerovaním – napríklad popísaním oblasti (záľuby, talentu), ktorá je človeku blízka, a v ktorej by sa chcel zdokonaľovať, vzdelávať a ďalej rásť. Náročnosť spočíva i v popise toho, čo potenciálni dobrovoľníci napríklad robia neradi, z čoho sú už vyčerpaní, prípadne unavení. Uvedené možno realizovať napr. prostredníctvom prieskumu či dotazníka, osobných rozhovorov, neformálnych posedení po sv. omšiach a podobne. (Zvlášť treba pamätať na farníkov, ktorí sú vo farnosti noví.) Dôležité je taktiež uvedomenie si, že talenty, ktoré ľudia môžu ponúknuť, sú

rôzne a nie každý musí byť rovnako dobrý vo všetkom. V mnohých prípadoch je chybou i to, že sa hľadajú iba talenty a dobrovoľníci pre konkrétne služby a projekty, ktoré už vo farnosti bežia. Potrebný je však i opačný postup - dať možnosť potenciálnym dobrovoľníkom slobodne popísať svoje schopnosti a vlohy a nájsť pre ne vo farnosti uplatnenie. Spoločným menovateľom všetkých uvedených námetov je neuhasiteľná túžba a snaha pastiera farnosti úprimne poznávať jednotlivých ľudí vo farnosti, čo je dlhodobý proces, ktorý však prináša ovocie.

- **Mnohí kresťania nie sú pozývaní k tomu, aby vyjadrili svoju vlastnú životnú skúsenosť s Bohom, ktorá by mohla byť pre nich impulzom k zapojeniu do života farnosti:** Takáto skúsenosť súvisí i s krstným povolaním každého kresťana, ktoré je povolaním ku službe a misii. Budovanie tohto povedomia u veriacich si vyžaduje veľa času i trpezlivosti. Skutočnosť, že Boh od každého kresťana očakáva prispievanie k budovaniu spoločného dobra však nesmie byť zahmlievaná ani opomínaná. Vytvorenie dostatku príležitostí na angažovanie v rámci farnosti a zapojenie mnohých veriacich do života farnosti je dobrým impulzom a povzbudením aj pre dosiaľ váhavých a nerozhodných.

V mnohých farnostiach sú určité dobrovoľné aktivity a služby vykonávané tými istými jednotlivcami i niekoľko desiatok rokov. Týmto obetavým ľuďom bezpochyby právom patrí za ich dlhoročnú obetavú službu vďačnosť a uznanie. Uvedená skutočnosť však so sebou prináša i určité negatíva z pohľadu angažovania nových ľudí do služby vo farnosti. U niektorých potenciálnych záujemcoch to môže vyvolať nepríjemný dojem, že služba pre farnosť je „doživotným rozsudkom“ a takéto vnímanie ich môže od angažovania sa odradiť. U iných sa môže prebudiť pocit, že sú pre farnosť nepotrební a zbytoční, keďže určité „pozície“ sú už dlhodobo obsadené niekým iným. Podobným situáciám možno predísť tým, že jednotlivcom budú služby vo farnosti zverované na ohraničené časové obdobie, v začiatku ktorého sa sami budú môcť učiť od svojho predchodcu v závere uvádzať do služby svojho nástupcu. Takýmto spôsobom si budú môcť prejsť (v prípade ideálneho dlhoročného záujmu angažovať sa vo farnosti) viacerými službami, čo bude prospešné pre samotnú službu

i pre konkrétneho jednotlivca, ktorý sa tak môže naučiť mnoho nových vecí a objaviť v sebe doteraz nepoznané schopnosti a talenty.

Dynamická farská pastorácia predpokladá neúnavné oslovovanie a angažovanie veriacich, ako aj využívanie ich odporúčaní na ďalších a ďalších ľudí, ktorí by boli ochotní aktívne sa podieľať na živote farnosti.

4.3 Zapojenie mladých do farskej rady

Zapojenie zástupcov mládeže do farských rád by nemalo byť revolučnou myšlienkou, ale bežnou skutočnosťou v každej farnosti s existujúcou a funkčnou farskou radou. Prijímať správne a vhodné riešenia v súvislosti so službou mladým je možné iba s ich spoluprácou a možnosťou vyjadriť sa, keďže rozhodovať o mladých bez mladých by sa minulo účinku. Prítomnosť a angažovanosť mladých vo farskej rade je obohatením nielen pre nich samotných, ale i pre ostatných členov rady. Samotnému mladému človeku dodáva služba vo farskej rade vedomie vlastnej hodnoty, radosť z účinného realizovania svojich vlôh a talentov, vedomie dôvery v jeho sily a schopnosti zo strany pozývajúceho farára a osobnú skúsenosť, že i mladý človek môže mať vplyv na konkrétne prijímané rozhodnutia v rámci farnosti.

Pozvaniu zástupcov mládeže do farskej rady by malo predchádzať zhodnotenie ich schopností pre aktívne a efektívne vykonávanie tejto služby, ako aj vhodná príprava kandidátov. Zapojeniu mladých nevyhnutne musí predchádzať i príprava samotnej farskej rady, ktorá býva tvorená zväčša staršími farníkmi. Príprava by mala spočívať v prvom rade v prehodení „vnútornej“ a duchovnej pripravenosti farskej rady na tento krok.

Prvou otázkou, ktorú by si mali položiť doterajší členovia farskej rady, je či považujú svoju vlastnú službu vo farskej rade za zmysluplnú - za skúsenosť, ktorá obohacuje život ich samotných. Iba v prípade takéhoto vnútorného presvedčenia je následne možné nadchnúť a motivovať mladých ľudí, ktorí sa začleňujú do farskej rady, pre využitie svojich darov, talentov a voľného času pre dobro farnosti. Ďalšou z otázok pre vnútornú reflexiu je skutočnosť, či je skupina farskej rady otvorená pre prijatie mladých medzi seba, či zaangažovanie mládeže do farskej rady považuje za obohatenie alebo len za nutné zlo, „nanútené“ rade zo strany pozývajúceho farára. Akým spôsobom by bolo možné vzbudiť elán farskej rady v prípade, že sa jej záujem a entuziazmus pomaly vytráca? Najzákladnejšou a kľúčovou otázkou pred zapojením

mladých do tejto služby je uvažovanie o tom, či bude farská ochotná a otvorená robiť veci aj inak ako doteraz, t.j. prijímať aj netradičné a nekonvenčné názory a nápady mladých a akceptovať ich potreby.

Úspech či neúspech zaangažovania mladých do farskej rady bude závisieť práve od posúdenia všetkých uvedených skutočností a účinnej nápravy v oblastiach, kde sú nedostatky. Nasledujúci prehľad⁷⁷ ponúka ďalšie dôležité skutočnosti a kroky, na ktoré je potrebné pamätať po tom, ako mladí vstúpia do takejto pracovnej skupiny:

1. Zmeniť niektoré zo súčasných spôsobov robenia vecí s cieľom prispôbiť sa potrebám mladých. Zahŕňa to najmä nasledovné:
 - Stráviť viac času pomáhaním členom skupiny, aby sa vzájomne spoznali. Často sa stáva, že mladí ľudia sú málo známi dospelým a taktiež sami mladí nemusia poznať všetkých dospelých v skupine. Mladí členovia sa budú zúčastňovať na práci skupiny plnšie, ak dostanú šancu spoznať ostatných členov.
 - Vytvoriť také postupy práce, ktoré zahŕňajú diskusiu, prácu v malých skupinkách a vizuálne pomôcky, ktoré by pomohli mladým ľuďom participovať na najvyššej úrovni.
 - Zabezpečiť občerstvenie počas stretnutí. Mladí ľudia často prichádzajú zo škôl bez toho, aby sa stihli najesť.
 - Podeliť sa s informáciami o spôsobe, akým skupina alebo komisia pracuje. Skupiny často majú „skupinové pravidlá“, ktorými sa všetci riadia, no nie sú nikde zaznamenané. Mladí ľudia by sa mohli dostať do konfliktu s ostatnými členmi tejto skupiny v prípade, že by konali inak.
 - Ujasniť si spôsob, akým sa majú členovia skupiny navzájom oslovovať (krstnými menami, tykanie a pod.).
 - Žiadať mladých počas stretnutí skupiny (prostredníctvom osoby ktorá stretnutie vedie) zvlášť o ich odozvu a reakciu, aby bola istota, že majú príležitosť vyjadriť svoje názory.

⁷⁷ CENTER FOR MINISTRY DEVELOPMENT. *Becoming a Youth Friendly Parish Workshop*. [online]. In: DIOCESE OF HELENA, *Youth Ministry Training and In-Services*. [s.l.], [s.n.], 2010. s. 262-263 n. [cit. 01.02.2016]. Dostupné na internete: <http://www.diocesehelena.org/wp-content/uploads/Catholic%20Formation%20Services/OYYAM-Training-Portfolio.pdf>

2. Vytvoriť spojenie medzi mladými členmi takejto skupiny a niekým z dospelých členov, ktorý ich bude vovádzať do ich úloh v skupine alebo komisii. Takáto osoba môže:

- predstaviť mladých ľudí ostatným členom,
- skontaktovať sa s mladými deň alebo dva dni vopred a pripomenúť im samotné stretnutie a úlohy,
- vysvetliť mladým počas stretnutia alebo po ňom štruktúru alebo „skupinové pravidlá“,
- pracovať s mladými bok po boku na úlohách,
- poskytnúť mladým ľuďom úprimnú spätnú väzbu na ich účasť v skupinke. Môže sa stať, že mladí urobia niekoľko prešľapov a tak je dobré, ak sú priateľsky usmernení týmto dospelým, ktorému bolo zverené ich vovádzanie do skupiny.
- komunikovať s rodičmi o tom, ako sa ich potomok zúčastňuje na práci, o nadchádzajúcich stretnutiach a zodpovednostiach, a taktiež vypočuť akékoľvek názory či obavy, ktoré by rodičia vyjadrili,

3. V snahe dostať z mladých von to najlepšie a úspešne ich zapojiť do služby vo farskej rade, možno zvážiť i nasledujúce odporúčania:

- Mladí ľudia ocenia uznanie, ktoré sa im dostane, zvlášť v začiatkoch ich účasti v skupine dospelých.
- Dať mladým zodpovednosť v rámci skupiny a očakávať od nich čo najlepší výsledok. Mladí ľudia budú spĺňať očakávania po väčšinu času.
- Uznať, že existujú medzery v informáciách, skúsenostiach a poznatkoch medzi dospelými a mladými ľuďmi. Každý potrebuje pomoc v čase, keď sa tieto medzery vyplňajú.
- Nebyť prekvapený, ak sa mladí dopustia týmto spôsobom nejakých chýb. Nie sú ešte dospelí a stále je veľa toho, čo sa majú naučiť. Je správne pomôcť mladým ľuďom učiť sa u ich chýb.
- Pozvať najmenej dvoch mladých ľudí do služby vo farskej rade. Jedna mladá osoba sa môže cítiť stratená a izolovaná.
- Rodičia môžu byť veľkými spojencami. Keď sa mladí ľudia zapoja do skupiny dospelých, hovorme s ich rodičmi. Podelme sa o informácie

o skupine, úlohe a časovom záväzku. Dovoľme rodičom spoznať osobu, ktorá bude vovádzať ich dieťa.

- Väčšina dospelých má zamestnania s pravidelným časovým harmonogramom, čo zriedka býva u mladých. Mladým ľuďom sa časové plány často menia z rôznych dôvodov, napr. kvôli skúškam, praxi a pod. Dokonca aj najzrelejší mladí, ktorí sa v najväčšej možnej miere oddávajú tejto službe, spoznajú, že nedokážu občas splniť záväzky, týkajúce sa dátumov stretnutí, kvôli rovnako dôležitým záväzkom, ktoré majú v škole, neplánovaným aktivitám, brigádam, a pod.
- Výsledky v škole sú vrcholnou prioritou pre dospievajúcich. V tejto chvíli ich života je to ich „práca“. Môže sa stať nevyhnutným zmenšiť mladému človeku jeho záväzky, aby mohol venovať viac času štúdiu. Toto rozhodnutie by malo byť rešpektované a uznané.
- Mladí ľudia majú veľký dar byť úprimní a schopnosť vidieť svet „sviežimi“ očami. Toto často znamená, že sú menej ochotní robiť niečo len preto, „že sa to týmto spôsobom vždy tak robilo“. Oceňme otázky mladých ľudí a ich túžbu robiť nové veci. Počúvajte ich a zvažujte skutočnosti aj z ich perspektívy.

4.4 SWOT analýza farnosti s ohľadom na zapojenie mládeže do života farnosti

Jedným z účinných nástrojov na zistenie aktuálneho stavu a potrieb farnosti je realizácia SWOT analýzy. Táto nenáročná analýza s veľkou výpovednou hodnotou má korene v oblasti strategického podnikového manažmentu a ponúka relatívne rýchly a ľahko pochopiteľný obraz o tom, ako na tom farnosť je. Samozrejme, vnímať farnosť a veriacich ako dobre fungujúcu firmu so zamestnancami, by bolo by nesprávne. Avšak túto analýzu zo „svetského“ prostredia je možné úspešne aplikovať aj na prostredie farnosti. Hodnotiť možno farnosť ako celok (bez konkrétneho zamerania), ako aj farnosť ako celok zo zorného uhla aktívneho a efektívneho zapojenia mládeže do jej života. Nasledujúci prehľad ponúka náčrt SWOT analýzy práve z tohto čiastkového pohľadu – zameranie na zapojenie mládeže do života farnosti.

Princíp analýzy je ukrytý v jej samotnom názve. SWOT sú začiatkové písmená štyroch kategórií: S – silné stránky (angl. „Strengths“), W – slabé stránky (angl. „Weaknesses“), O – príležitosti (angl. Opportunities), T – ohrozenia (angl. „Threats“). Na základe týchto štyroch kategórií je hodnotený stav a potreby farnosti. Výsledky sa zachytávajú do podoby matice, ako je uvedené v Tabuľke 1.⁷⁸ V matici sú usporiadané jednotlivé faktory (vnútorné, vonkajšie) vo vzťahu k ich užitočnosti pre farnosť (užitočné, škodlivé).

Faktory \ Užitočnosť	Užitočné	Škodlivé
Vnútorné (interné)	Silné stránky (S)	Slabé stránky (W)
Vonkajšie (externé)	Príležitosti (O)	Ohrozenia (T)

(Tab. 1)

Silné stránky (S): Vyplývajú z vnútorného prostredia farnosti. Do tejto skupiny patria odpovede na otázku: „Čo robíme dobre?“ „V čom je naša farnosť dobrá?“ Silnými stránkami sú pozitívne vlastnosti, schopnosti, zdroje - niečo, v čom je samotná farnosť jedinečná, čo jej dáva výhodu v porovnaní s inými farnosťami. Môžu nimi byť: osoba farára, jeho skúsenosti a poznatky v oblasti práce s mládežou, pripravení a vzdelaní animátori, ktorí dokážu pracovať s mladými vo farnosti, úroveň komunikácie a spolupráce medzi farárom a animátormi, dostatok finančných zdrojov, fungujúce spoločenstvá mládeže vo farnosti, vybudované pastoračné centrum vo farnosti, lokalizácia kostola a pastoračného centra v blízkosti mladých (príp. mladých rodín), skutočnosť či je farnosť už etablovaná (situácia je iná v novozaloženej farnosti), jedinečná charizma spoločenstva kňazov slúžiacich vo farnosti (inštitút zasväteného života, spoločnosť apoštolského života), reputácia farnosti v dekanáte, existencia cirkevnej školy – škôlky vo farnosti, duchovne a ľudsky príkladní učitelia náboženstva vo farnosti, ktorí sú blízki mladým a dokážu im vhodne odovzdávať

⁷⁸ JUREVICIUS, O. *SWOT Analysis – Do It Properly!* [online]. [s.l.], Strategic Management Insights, 2013. [cit. 08.01.2016]. Dostupné na internete: <http://www.strategicmanagementinsight.com/tools/swot-analysis-how-to-do-it.html>

bohatstvo viery, dobré vzťahy a komunikácia kňaza (kňazov) s rodičmi, učiteľmi, a mnohé ďalšie faktory.

Slabé stránky (W): Vyplývajú taktiež z vnútorného prostredia farnosti. Cieľom pomenovania Slabých stránok je akceptovať limity farnosti a sústrediť sa na existujúce problémy. Slabé stránky znemožňujú alebo sťažujú dosahovanie stanovených cieľov. Predstavujú odpovede na otázky: „Aké sú slabosti alebo zlyhania farnosti?“ „Čo by sme mohli zlepšiť, alebo prinajmenšom pochytiť napríklad od susednej farnosti v oblasti práce s mládežou?“ Slabými stránkami môžu byť okrem neexistencie skutočností zo skupiny „Silných stránok“, taktiež: nekompetentná osoba v čele farnosti s chýbajúcim zmyslom pre prácu a komunikáciu s mladými a animátormi, nedostatok animátorov (taktiež nezdravá rivalita, nesprávna motivácia a individualizmus animátorov), absencia vízií, nápadov a programov pre prácu s mladými, vysoké náklady farnosti (ktoré neumožňujú investovať do práce s mládežou), zlá reputácia farnosti alebo miestnej školy medzi farníkmi, rozľahlé územie farnosti (kvôli iným pastoračným aktivitám nezostáva čas na prácu s mládežou), absencia parkovacích miest pri kostole pre rodiny ktoré bývajú vo väčšej vzdialenosti od kostola, a iné.

Pri popisovaní Slabých stránok môže nastať situácia, že určitá skutočnosť je zároveň Silnou stránkou i Slabou stránkou. Napríklad veľký kostol alebo pastoračné centrum, môže byť Silnou stránkou (umožňuje venovať sa mladým a poskytnúť im priestory), no zároveň i Slabou stránkou (možné vysoké náklady na údržbu budov, rekonštrukcie a pod., ktoré neúmerne zaťažujú rozpočet farnosti.)

Pri hodnotení je potrebné nebáť sa toho, ak by bol zoznam slabých stránok dlhší, než zoznam Silných stránok. Objavenie slabostí je totiž jedným z dôležitých dôvodov, prečo sa táto analýza vo farnosti uskutočňuje.

Príležitosti (O): Po analýze vnútra farnosti je pozornosť zameraná smerom dovonku – na farnosť, komunitu, diecéznu úroveň. Príležitosťami sú faktory, ktoré vyplývajú z vonkajšieho prostredia farnosti a farnosť nemá ich riadenie a kontrolu priamo „v rukách“. Úžitok z nich môže čerpať nielen samotná hodnotená farnosť ale i všetky ostatné farnosti v rámci dekanátu či diecézy v prípade, že sa týchto externých faktorov chopia. Analýza tejto oblasti napomáha identifikáciu pastoračných príležitostí a hrozieb, ktorým by farnosť mohla čeliť. Príležitosti sú odpoveďou na otázku: „Aké

možnosti existujú, ktoré nám môžu pomôcť/pomáhať uskutočňovať našu misiu?“ Príležitosťami môžu byť osoby, udalosti, zdroje existujúce vo farnosti, diecéze, ktoré môžu pomôcť upevniť víziu, misiu, uskutočňovanie cieľov, apoštolát a pod. Sú to priaznivé očakávané situácie - ktoré ak budú využité – môžu byť výhodou pre farnosť v porovnaní s farnosťami, ktoré danú príležitosť nevyužijú. Môže ísť napríklad o otvorenie novej animátorskej školy v diecéze, ktorá bude slúžiť na prípravu schopných animátorov pre službu mládeži, výstavba nových obytných budov s možnosťou rozšírenia rodiny veriacich, a pod. Na globálnejšej úrovni môžu byť príležitosťami napríklad nové tendencie vo vedení diecézy, politické zmeny v krajine a ďalšie.

Ohrozenia (T): Ide o negatívne faktory z vonkajšieho prostredia, ktoré môžu brzdiť uskutočňovanie vízie, misie a cieľov farnosti v oblasti služby mládeži. Patria sem nepriaznivé okolnosti a situácie, ktoré môžu negatívne ovplyvniť prácu s mládežou. Ohrozenia sú odpoveďou na otázku: „Čo sa môže zhoršiť v našej práci s mládežou, kvôli konkrétnej situácii, ktorá je vo farnosti, diecéze, krajine? Čo by mohlo brániť dosiahnuť stanovené ciele v práci s mladými?“ Podobne ako v prípade Príležitostí, ani Ohrozenia nemá farnosť vo svojej „moci“, aby ich mohla ovplyvňovať. Môže ich len predvídať a reagovať na ne. Ohrozenia bývajú ľahšie identifikovateľné, než Príležitosti. Obdobne ako v prípade Silných stránok a Slabých stránok, netreba sa báť, ak by analýza vyniesla na povrch viac Ohrození, než Príležitostí. Niektoré položky totiž môžu byť zároveň hrozbou i príležitosťou; konečné zaradenie bude závisieť od postoja k nim. Ohrozeniami môžu byť napríklad: odchádzanie kľúčových animátorských lídrov z farností (napr. kvôli štúdiu, práci), rastúca rozvodovosť v rodinách s vplyvom na mládež, migrácia detí preč z katolíckych škôl, etablovanie nekatolíckych a nekresťanských cirkevných spoločenstiev, výstavba herní a rôznych iných alternatív škodlivých pre mladých, ľahká dostupnosť drog na danom území s rastúcim rizikom závislostí a podobne.

Výsledkom SWOT analýzy by malo byť prijatie určitých stratégií v práci s mládežou vo farnosti, ktoré sú uvedené v Tabuľke 2. Pri jednotlivých stratégiách ide o tieto smery činnosti⁷⁹:

S – O stratégia: realizujú a využívajú také Príležitosti, ktoré sú vhodné vzhľadom k Silným stránkam farnosti,

W – O stratégia: prekonávajú Slabé stránky s cieľom sledovať Príležitosti,

S – T stratégia: identifikujú spôsoby, ktorými by farnosť dokázala využiť svoje Silné stránky s cieľom redukovať zraniteľnosť farnosti vzhľadom na vonkajšie Ohrozenia,

W – T stratégia: zakladajú obranný plán s cieľom zabrániť Slabým stránkam farnosti v tom, aby farnosť robili vysoko náchylnú na vonkajšie Ohrozenia.

	Silné stránky (S)	Slabé stránky (W)
Príležitosti (O)	S – O stratégia	W – O stratégia
Ohrozenia (T)	S – T stratégia	W – T stratégia

(Tab. 2)

Je potrebné, aby SWOT analýzu uskutočňovala skupina zainteresovaných ľudí – napr. farská rada, zástupcovia farskej mládeže, reprezentanti farnosti a pod. Pri analýze je veľmi dôležitá úprimnosť a odvaha priamo a jasne pomenovať ako kladné stránky, tak aj existujúce problémy bez zakrývania alebo zahmlievania. Z tohto dôvodu je vhodné, aby sa na analýze zúčastňovali aj osoby, ktorým „nehrozí“ konflikt záujmov vo farnosti; osoby, schopné hodnotiť objektívne, bez predpojatosti a nezaujato. Objektívitu podnecuje i fakt, že všetky dosiahnuté výsledky sú písomne zachytávané.

Pri úvahe o jednotlivých faktoroch je potrebné vyhnúť sa viacerým rizikám. Je nutné

⁷⁹ ARCHIDIOCESE OF PHILADELPHIA. *SWOT Analysis* [online]. [s.l.], [s.n]. [cit. 08.01.2016]. Dostupné na internete: <http://parishsurvey.org/SWOTAnalysis2.pdf>

dávať si pozor na príliš krátke alebo nekonečné zoznamy. Zadefinovanie položiek musí byť presné, špecifické a konkrétne, zamerané na akciu – napr. chybou by bolo uviesť v položke Ohrozenia „Mladí prestávajú chodiť do kostola“. Oveľa lepšia je presná špecifikácia, ktorá je zameraná na akciu: „Mladí prestávajú chodiť do kostola kvôli nedostatku formačných príležitostí a absentujúcej katechézy“. V SWOT analýze je potrebné pri jednotlivých faktoroch uvádzať fakty, nie iba názory či pocity.

Nedostatkom SWOT analýzy je slabá prioritizácia pri zaznamenávaní jednotlivých položiek. Tie sú spisované súvisle za sebou bez zhodnotenia závažnosti každej z nich. Položky v jednotlivých kategóriách sa tak môžu zdať zdanlivo rovnocenné. Uvedenému nedostatku možno predísť bodovaním závažnosti jednotlivých položiek podľa dôležitosti a pravdepodobnosti výskytu. Taktiež možno využiť nástroj analýzy VRIO. Spomenuté rozšírenia však už prekračujú rámec a ciele tohto predstavenia SWOT analýzy.

Záver SWOT analýzy by mal predstavovať zostavený list potrieb a iniciatív. Analýza vo forme prehľadnej matice prináša prehľad kľúčových výstupov, ktoré ovplyvňujú, škodia alebo napomáhajú službu farnosti mladým. Prináša tak vhodné podnety a nápady, čo možno vo farnosti podniknúť, implementovať a čomu sa vyhnúť pri zapájaní mladých do života farnosti.

4.5 Praktická tvorba krátkodobého pastoračného plánu práce s mládežou

Zapájanie mládeže do života farnosti má byť plánovité, úmyselné a nie iba náhodné. Zároveň musí byť harmonicky včlenené do kontextu celej pastoračnej činnosti farnosti, ktorá hľadá okrem mládeže aj na život rodín, život celej farnosti a život celého spoločenstva – diecéza, krajina, Európa. Nasledujúci prehľad⁸⁰ ponúka náčrt tvorby krátkodobého plánu na obdobie troch mesiacov, ktorý zachytáva námety a pastoračné návrhy pre jedno ročné obdobie v živote farnosti. Plánovanie je

⁸⁰ CENTER FOR MINISTRY DEVELOPMENT. *Planing for Dynamic Youth Ministry Workshop*. [online]. In: DIOCESE OF HELENA, *Youth Ministry Training and In-Services*. [s.l.], [s.n.], 2010. s. 19 n. [cit. 17.11.2015]. Dostupné na internete: <http://www.diocesehelena.org/wp-content/uploads/Catholic%20Formation%20Services/OYYAM-Training-Portfolio.pdf>

rozdelené do jednotlivých krokov a realizuje sa v prostredí tímu – napr. farská rada (samozrejme s účasťou zástupcov mládeže v nej).

1. krok: Graficky rozdeliť napr. flip-chart papier na 4 štvorcové polia, s názvami „Mládež“, „Rodiny“, „Farnosť“, „Spoločenstvo“. Je potrebné mať na zreteli, že je zostavovaný krátkodobý plán iba na obdobie najbližších troch mesiacov – súhrnne: jar, leto, jeseň, zima.

Pomocou techniky brainstormingu sa zapájajú všetci zúčastnení na plánovaní do hľadania odpovedí na otázku: „Čo čaká našu mládež v tomto ročnom období?“ Analogickým spôsobom sú hľadané odpovede aj pre podmet rodina, farnosť, a celé spoločenstvo. Cieľom tohto kroku je zohľadniť a zdôrazniť plánované podujatia, ktoré farnosť pripravuje pre jednotlivé skupiny v horizonte najbližších troch mesiacov. Podobným spôsobom sa do jednotlivých polí zaznačia aj podujatia a programy, ktoré sa budú v danom období odohrávať nielen na farskej, ale aj na diecéznej, prípadne národnej úrovni (napr. pre sekciu „Mládež“ –plánované evanjelizačné a gospelové podujatia, Národné stretnutie mládeže, Svetové dni mládeže a pod.). Do každej zo štyroch uvedených skupín je potrebné uviesť aj očakávané podujatia, ktoré nemusia byť organizované samotnou farnosťou, a môžu mať i svetský charakter, avšak je potrebné zohľadniť ich v plánovaní kvôli nožnej účasti na nich (napr. školské, umelecké a športové podujatia), skúškové obdobia v prípade vysokoškolákov, maturity, prázdniny, dovolenkové obdobie, aktivity necirkevných organizácií vo farnosti – napr. skautské tábory, na ktorých sa zúčastňuje aj mládež farnosti a pod. Hoci ide o „mimocirkevné“ podujatia, aj tieto sa však môžu byť príležitosťou zúčastniť sa na nich s cieľom byť pri farskej mládeži aj mimo kostola a farnosti, všímať si ich dosahované úspechy, vedieť ich oceniť. Zároveň sa ponúkajú príležitosti vkladať mládež a jej aktivity v podobe zvláštnych prosieb aj do spoločných modlitieb veriacich pri liturgii.

Zohľadnenie všetkých týchto skutočností napomôže vyhnutie sa konfliktom a prekrývaniu dôležitých podujatí a programov. Zároveň sa vytvorí priestor pre určenie pastoračných priorít a príležitostí.

Po komplexnom pohľade na očakávané podujatia pre jednotlivé skupiny, je vhodné vystihnúť a zdôrazniť pre každú skupinu nosnú tému, prípadne motív, ktorý zhrňuje obsah a kľúčovým slovom vystihuje aktivity a „tému“ plánovaného obdobia pre jednotlivé skupiny (mládež, rodiny, farnosť, spoločenstvo).

2. krok: Obsahom druhého kroku je rozdelenie účastníkov plánovania aktivít do menších 2-3 členných skupín, ktoré budú pracovať samostatne. Cez optiku zdrojov, ktoré má farnosť k dispozícii, účastníci v týchto menších skupinkách premýšľajú (napr. počas piatich minút) nad nápadmi, ktoré sa im zdajú vhodné a efektívne pre konkrétne plánované obdobie. Následne graficky spájajú tieto nové myšlienky a nápady s aktivitami, sláveniami a udalosťami, ktoré boli výsledkom 1. kroku. Do uvažovania je vhodné zahrnúť aj rôzne každoročne sa opakujúce aktivity s mládežou, ktoré sa vo farnosti tradične prebiehajú v uvažovanom období.

V nasledujúcich približne piatich minútach bude priestor venovaný zhodnoteniu nápadov z pohľadu plnenia základných stanovených cieľov pastorácie mládeže, ktoré boli uvedené skôr. Sú to: Splnomocniť mladých ľudí žiť ako učeníci Ježiša Krista dnes v našom svete; pritiahnuť mladých ľudí k zodpovednej účasti na živote, misii a práci katolíckej komunity viery; živiť celkový osobnostný a duchovný rast každého z mladých ľudí. Toto posudzovanie by malo zohľadniť aj jednotlivé komponenty pastorácie mládeže – obhajovanie záujmov mladých, katechéza, život v spoločenstve, evanjelizácia, aktivity v oblasti spravodlivosti a služby, rozvoj líderstva, pastoračná starostlivosť, modlitba a bohoslužby. Cieľom tejto päťminútovej analýzy je doplnenie dodatočných nápadov, ktoré snád mohli byť prehliadnuté a neboli zahrnuté do uvažovania. Nie každý z uvedených komponentov však musí byť nevyhnutne pokrytý nápadmi.

Po následnom zídení sa celej pracovnej skupiny prebehne zosumarizovanie a zaznačenie nápadov do pripravenej schémy, ktorá pozostáva zo štyroch spomínaných oddielov. Následný celkový pohľad na schému môže byť ďalším impulzom na doplnenie nápadov, ktoré dosiaľ neboli zachytené. Nie všetky nápady musia nevyhnutne pokrývať celé spoločenstvo (napr. všetku mládež) vo farnosti. Niektoré idey sa môžu týkať len určitej konkrétnej skupiny, napr. duchovná obnova pre birmovancov, výlet s rodinami a deťmi, ktoré boli v tom roku na prvom svätom prijímaní a podobne.)

3. krok: Každý účastník dostane za úlohu vyznačiť 10 nápadov (v prípade menšieho počtu ideí v danom mesiaci, môže byť počet menší, napr. 5), ktoré považuje za efektívne a vhodné pre dané plánované obdobie. Následne sa spomedzi označených vyberie niekoľko kľúčových nápadov a stratégií pre najbližšie trojmesačné obdobie,

ktorých uskutočnenie bude hlbšie rozpracované v ďalších krokoch. Vybrané nápady sa kvôli prehľadnosti vypíšu napr. na lepiace poznámkové lístočky.

4. krok: Ďalším bodom plánovania je príprava troch veľkých nástenných kalendárov pre každý mesiac uvažovaného obdobia. V týchto kalendároch sa na úvod zvýraznia dni, v ktorých sa zvyknú konať pravidelné stretnutia mládeže vo farnosti (raz týždenne, raz za dva týždne a pod.). Rovnakým spôsobom sa vyznačia dlhodobo naplánované aktivity v celej farnosti – napr. predvianočné spovedanie, duchovná obnova pre celú farnosť a pod.

5. krok: V spolupráci všetkých zúčastnených sa do kalendárov na príslušné miesta začnú vlepať jednotlivé lístočky s aktivitami, počnúc od termínov naplánovaných pravidelných stretnutí mládeže. Takýmto spôsobom bude vopred naznačené programové zameranie týchto pravidelných stretnutí mládeže. Analogicky sa k jednotlivým mesiacom (prípadne i na konkrétne dátumy) vlepia i nápady, ktoré si nebudú vyžadovať bezprostrednú fyzickú prítomnosť mládeže - napríklad príprava informačných letákov a vývesiek, príprava „balíčkov“ pre študujúcu mládež počas skúškového obdobia, príprava blahoprianí ku sviatkom a dosiahnutým úspechom mladých (napr. narodeniny, meniny, úspešné zvládnutie maturít a podobne.)

6. krok: Po vklepení jednotlivých aktivít na príslušné miesta každého z mesiacov získa plánovacia skupina celkový pohľad na celé trojmesačné obdobie. Vďaka tomuto súhrnnému pohľadu môže skupina vykonať ešte dodatočné úpravy, najmä čo sa týka rozloženia podujatí. Je to potrebné najmä v prípade, ak by vznikol dojem, že rozloženie plánovaných aktivít je neharmonické, prípadne nahustené v niektorých obdobiach.

7. krok: V závere celý pracovný tím zhodnotí zostavený pastoračný plán práce s mládežou podľa týchto otázok⁸¹:

- Zodpovedá toto zostavené obdobie účelu a cieľom našej práce s mládežou?
Reflektuje viaceré komponenty pastorácie mládeže?

⁸¹ CENTER FOR MINISTRY DEVELOPMENT. *Planing for Dynamic Youth Ministry Workshop*. [online]. [cit. 18.11.2015]. Dostupné na internete: <http://www.diocesehelena.org/wp-content/uploads/Catholic%20Formation%20Services/OYYAM-Training-Portfolio.pdf>

- Máme navrhnuté osobitné podujatia a spôsoby, ktoré umožnia mládeži rásť do hĺbky?
- Je súčasťou nášho plánu katechizovanie/katechéza?
- Spájame sa s rodinami mladých?
- Existujú príležitosti pre zaangažovanie a líderstvo mladých vo farnosti?
- Zaisťuje plán pre toto obdobie vhodnú vyrovnanosť medzi programami a stratégiami s účasťou mladých a tými, ktoré nevyžadujú ich účasť?
- Zohľadňuje plán život mládeže a ich rodín počas tohto obdobia?
- Zahŕňa toto obdobie farské podujatia a podujatia spoločenstva?

Takéto zostavenie plánu umožňuje v prípade potreby vykonať i rôzne prispôbenia a rozpracovať plán do podrobností, vrátane oslovenia osôb, zodpovedných za organizáciu jednotlivých podujatí a aktivít.

5 Zhodnotenie zapojenia mladých do života vybraných farností na Slovensku

V perspektíve rozvoja katolíckej cirkvi na Slovensku zastáva jednu z kľúčových premenných práve aktívne a efektívne zapojenie mladých do života farností. V opačnom prípade by stav, keď je mládež bez budúcnosti mohol mať za následok budúcnosť bez mládeže. Ambíciou uskutočneného výskumu je predstavenie niektorých inšpiratívnych spôsobov, ktorými sa mládež podieľa na živote vybraných farností na Slovensku, ako aj o poukázanie na niektoré oblasti, v ktorých by bola žiaduca iniciatíva v záujme zlepšenia situácie.

5.1 Objekt skúmania

Objektom skúmania boli tri farnosti, ktoré v záujme zachovania anonymity budú označené ako Farnosť A, Farnosť B a Farnosť C. Farnosť A leží na západnom Slovensku v Bratislavskej arcidiecéze. Tvorí súčasť mestskej časti s celkovým počtom cca 70 000 obyvateľov. Farnosť B patrí do Spišskej diecézy. Je to väčšia vidiecka farnosť s celkovým počtom cca 2300 obyvateľov. Farnosť C územne spadá do Trnavskej arcidiecézy. Žije v nej približne 1700 obyvateľov.

5.2 Použité výskumné metódy

Analýza aktívneho a efektívneho zapojenia mládeže do života vybraných farností bola realizovaná pomocou dvoch výskumných metód: pozorovania a vyhodnotenia rozoslaných dotazníkov.

5.2.1 Pozorovanie

Z hľadiska časového trvania išlo v prípade všetkých troch pozorovaných farností o dlhodobé, sekvenčné, nesúvislé pozorovanie. Z hľadiska objektu pozorovania sa jednalo o skupinovú extraspekciu. V súvislosti s účasťou samotného pozorovateľa

bola v závislosti od časového obdobia využívaná kombinácia participačného a nepozorovaného pozorovania.

Cieľom pozorovania bolo zachytenie skutočností, farských aktivít a prejavov správania sa mládeže a zasvätených osôb pôsobiacich vo vybraných farnostiach pri práci s mládežou. Išlo o také prejavy správania sa mladých, ktoré reflektujú ich aktívne a efektívne zapojenie do života farnosti, prípadne majú za cieľ dosiahnuť ho (v prípade správania zasvätených osôb). Pozorované vymedzené javy možno zatriediť do dvoch skupín. Prvou skupinou je vonkajšia realizácia aktivít a podujatí, ktorá napomáha a je prejavom aktívneho a efektívneho zapojenia mládeže do života farnosti. Druhou skupinou sú charakterové črty a vonkajšie prejavy zasvätených osôb, ktoré výrazne napomáhajú a podnecujú aktívne a efektívne zapojenie mládeže.

5.2.2 Dotazník

Dotazníková metóda bola zvolená ako súbežná výskumná metóda spolu s metódou pozorovania. Motívom jej využitia bolo hromadné získavanie poznatkov, postojov a názorov cieľovej skupiny respondentov v relatívne krátkom časovom období. Dotazník bol adresovaný náhodne vybranej skupine reprezentantov z radov mládeže v spomínaných farnostiach. Vo Farnosti A bol distribuovaný v tlačenej podobe, vo Farnosti B a Farnosti C v elektronickej podobe. Dotazník bol zostavený na podklade workshopu, ktorý bol realizovaný v roku 2010 Centrom pre rozvoj pastorácie v diecéze Helena v Spojených štátoch amerických⁸².

Zostavený dotazník bol štandardizovaný a tvorilo ho 12 položiek. Z tohto počtu boli 2 demografické otázky formulované takým spôsobom, aby respondent dokázal jednoducho vyznačiť vhodnú odpoveď z ponúkaných možností. Boli to otázky:

- Koľko máš rokov? (s možnosťami intervalov 14-19, 20-25, 26 a viac),
- Odkedy „chodíš do kostola“? (s možnosťami „Od malička“, „Asi 10 rokov“, „Asi 5 rokov“, „Iné - napíš prosím“).

⁸² CENTER FOR MINISTRY DEVELOPMENT. *Becoming a Youth Friendly Parish Workshop*. [online]. [cit. 15.03.2015]. Dostupné na internete: <http://www.diocesehelena.org/wp-content/uploads/Catholic%20Formation%20Services/OYYAM-Training-Portfolio.pdf>

Pri 8 položkách bolo respondentovi predostretých 8 tvrdení s úlohou vyznačiť mieru stotožnenia sa s daným tvrdením. Ponuka možností na výber pri každej zo spomínaných položiek bola identická. Respondent si mohol vybrať z týchto ponúkaných možností, ktoré mu boli vysvetlené pred samotným vyplňaním:

- „*Toto je potrebné zlepšiť*“: znamená to, že uvedená veta v súčasnosti vôbec nevystihuje tvoju farnosť a je to niečo, čo je treba do budúcnosti určite zlepšiť.“
- „*Snažíme sa pracovať na tom*“: znamená to, že sa snažíte vo farnosti, aby táto veta bola pravdivá, je však pred vami ešte stále veľa práce.“
- „*Sme v tom dobrí*“: znamená to, že uvedená veta úplne presne opisuje a vystihuje vašu farnosť.“

Respondent pomocou týchto uvedených možností vyjadroval svoj postoj k nasledovným tvrdeniam, ktoré sa týkali jeho farnosti:

1. „Členovia našej farnosti poznajú a vážia si mladých z farnosti.“
2. „Ľudia v našej farnosti chápu, čo to znamená služba mladým (práca s mládežou, „pastorácia mladých“).
3. „Som zapojený / zapojená do života a aktivít vo farnosti.“
4. „Som zapojený / zapojená do rozhodovania o niektorých veciach v našej farnosti.“
5. „Naša farnosť povzbudzuje nás mladých, aby sme boli zaangažovaní a zapojení do života farnosti.“
6. „Náš pán farár, kaplán, katechéti, animátori,... majú spoločnú víziu čo sa týka pastorácie mladých vo farnosti.“
7. „Náš pán farár, kaplán, katechéti, animátori,... sú informovaní a vedia o našich snahách a aktivitách v oblasti práce s mladými a pre mladých.“
8. „Náš pán farár, kaplán, katechéti, animátori,... navzájom spolupracujú pri službe a pastorácii mladých.“

Dve z otázok dotazníka boli formulované ako otvorené s možnosťou pre respondenta vyjadriť sa vlastnými slovami:

9. „Aké sú podľa teba silné stránky vašej farnosti?“
10. „V čom by sa podľa teba mohla vaša farnosť zlepšovať?“

V súvislosti s dotazníkom boli sformulované dve hypotézy, ktorých potvrdenie, resp. vyvrátenie bolo cieľom realizovaného dotazníkového výskumu.

Hypotéza 1: Dve tretiny mladých (vo veku od 14-26 rokov) vnímajú svoje zapojenie do života a aktivít farnosti ako aktívnejšie v porovnaní so zvyšnou jednou tretinou mladých.

Hypotéza 2: Dve tretiny mladých (vo veku od 14-26 rokov) vnímajú spoluprácu osôb, ktoré sa venujú pastoračii mládeže vo farnosti, ako úplne nedostatočnú v porovnaní so zvyšnou jednou tretinou mladých.

5.2.3 Vyhodnotenie dotazníkového prieskumu

Vyhodnotenie získaných poznatkov z dotazníkového prieskumu bolo do značnej miery ovplyvnené a poznačené nízkou návratnosťou dotazníkov. Iba v prípade štrnástich mladých z Farnosti A (ktorým boli dotazníky osobne doručené v tlačenej podobe) bola ich návratnosť 100 %. V prípade mladých z Farnosti B a Farnosti C bola návratnosť vyplnených elektronických dotazníkov mimoriadne nízka a v žiadnej z týchto farností nedosiahla potrebných 75 % pre relevantné vyhodnotenie. Z Farnosti B zodpovedalo otázky dotazníku 64,29 % opýtaných (14), z Farnosti C iba 30,77 % opýtaných (4).

Farnosť A

S tvrdením „Som zapojený /zapojená do života a aktivít vo farnosti“ úplne súhlasilo 71 % opýtaných mladých. Toto tvrdenie podľa ich názoru úplne presne opisuje a vystihuje ich farnosť. 29 % opýtaných mladých vníma v tejto súvislosti aktuálnu snahu vo farnosti, aby sa toto tvrdenie mohlo považovať za pravdivé. Každý z opýtaných „chodí do kostola“ od malička. Tvrdenie „Som zapojený / zapojená do rozhodovania o niektorých veciach v našej farnosti“ vôbec nevystihuje farnosť podľa takmer 36 % opýtaných Farnosti A. Podľa ich názoru je to skutočnosť, ktorú treba do budúcnosti určite zlepšiť. 64 % opýtaných vníma vo farnosti snahu o zapojenie mladých do rozhodovania o niektorých veciach v ich farnosti. Aby to však bolo skutočnosťou, je potrebné ešte stále veľa práce. Vzácná vyrovnanosť v odpovediach sa vyskytla pri vyjadrení postoja mladých k tvrdeniu: „Náš pán farár, kaplán, katechéti, animátori,... navzájom spolupracujú pri službe a pastoračii mladých.“ Zhodne 42,85 % opýtaných

mladých sa vyjadrilo, že táto veta úplne presne opisuje a vystihuje ich farnosť. Identické percento mladých vníma uvedené tvrdenie ako predmet snahy farnosti s perspektívou ďalšej práce na vylepšení tejto skutočnosti. 14,28 % mladých však nepovažujú spoluprácu farára, kaplánov, katechétov a animátorov za dostatočnú a vyjadrili rozhodnú potrebu do budúcnosti zlepšiť danú skutočnosť.

Spomedzi vnímaných silných stránok Farnosti A vystúpila do popredia najmä existencia Združenia mariánskej mládeže vo farnosti, ktoré pravidelne organizuje stretnutia mládeže v rôznych vekových skupinách, tábory a športové dni. Ako ďalšie pozitívum bolo mladými vnímané organizovanie mnohých akcií, podujatí a pútí v priebehu roka vo farnosti, aktivity kňazov a bohoslovcov vo farnosti v oblasti pastoraácie starých, chorých, mladých a chudobných. Mládež taktiež vníma ako silnú stránku farnosti mládežnícky zbor, ktorý vo farnosti pôsobí, spoločnú nedeľnú modlitbu vešperí vo farnosti, ako aj stretnutia združenia Modlitby matiek.

Podľa názoru opýtaných mladých by sa farnosť mohla zlepšiť v jednote, otvorenosti, vo vzájomnej komunikácii veriacich, ako aj v spolupráci starších a mladších. Ďalšou oblasťou pre možné zlepšenie je aj organizovanie duchovných obnov pre mladých (najmä pre dievčatá), ako aj potreba väčšieho počtu iných vhodných aktivít pre všetky vekové kategórie. Podľa jedného z názorov je negatívne vnímané časté striedanie kňazov vo farnosti, ktorého dôsledkom môže byť nechúť týchto kňazov púšťať sa do väčších diel, ktoré budú zanechané o krátky čas pri ďalšej výmene kňazov. Podľa ďalšieho respondenta by sa farnosť mohla zlepšovať aj v motivácii väčšieho počtu ľudí zapájať sa do aktivít farnosti.

V súvislosti so získanými odpoveďami možno teda zaujať nasledovné stanovisko k vopred predpokladaným hypotézam: Hypotéza 1 sa potvrdzuje, vzhľadom ku skutočnosti, že až 71 % opýtaných mladých Farnosti A sa úplne stotožňuje s tvrdením o svojom vlastnom zapojení do života a aktivít farnosti. Vzhľadom ku skôr vyhodnoteným zisteným skutočnostiam sa Hypotéza 2 zamietá. Možno tak tvrdiť na základe názoru takmer 86 % mladých, podľa ktorých je spolupráca osôb zaangažovaných v pastoraácii mládeže vo Farnosti A, dobrá, prípadne v tejto oblasti možno aktuálne badať snahu o zlepšovanie situácie.

Farnosť B

Vzhľadom k nízkej návratnosti dotazníkov nemožno považovať výpovednú hodnotu získaných poznatkov za relevantnú pre rozhodnutie o potvrdení resp. zamietnutí stanovených hypotéz. Z tohto dôvodu je vyhodnotenie dotazníkov Farnosti B obmedzené iba na konštatovanie, že podľa 66,66 % mladých ich farnosť úplne presne opisuje a vystihuje tvrdenie „Som zapojený / zapojená do života a aktivít farnosti“. 33,33 % mladých badá v tejto súvislosti snahu ich farnosti pracovať na zlepšení v tejto oblasti. S tvrdením: „Náš pán farár, kaplán, katechéti, animátori,... majú spoločnú víziu čo sa týka pastoraácie mladých vo farnosti.“ sa stotožňuje takmer 45 % mladých na úrovni „Sme v tom dobrí.“, 33 % mladých na úrovni „Snažíme sa pracovať na tom.“ a 22 % dopytovaných mladých zvolilo možnosť: „Toto je potrebné zlepšiť.“ Drvivá väčšina opýtaných mladých v tejto farnosti veľmi pozitívne hodnotí spoluprácu osôb pri pastoraácii mladých a až 89 % sa stotožňuje s tvrdením „Sme v tom dobrí.“

Farnosť C

Podobne ako v prípade Farnosti B, aj v prípade Farnosti C bolo relevantné vyhodnotenie získaných údajov znemožnené žiaľstve nízkou návratnosťou rozoslaných dotazníkov (iba 30,77 %). Pre potvrdenie resp. zamietnutie hypotéz teda chýba potrebný počet dotazníkových vyjadrení. Z malého počtu získaných odpovedí vyplýva rôznorodosť respondentov vo vnímaní ich vlastného zapojenia do života a aktivít farnosti. Jeden z respondentov vníma, že tvrdenie „Som zapojený /zapojená do života a aktivít vo farnosti“ v jeho / jej prípade vôbec nevystihuje súčasnú situáciu a je to potrebné zlepšiť. Ďalší z respondentov poukázal na skutočnosť, že v tomto smere sa situácia zlepšuje, aj keď je ešte stále pred ním /ňou veľa práce. Dvaja z respondentov sa zhodli v tom, že „sú v tom dobrí“ a teda spomenuté tvrdenie úplne presne vystihuje a opisuje ich farnosť. Zhoda u respondentov nastala v hodnotení pravdivosti tvrdenia: „Náš pán farár, kaplán, katechéti, animátori,... majú spoločnú víziu čo sa týka pastoraácie mladých vo farnosti.“ Všetci aktuálne vnímajú vo farnosti snahu, aby toto tvrdenie pravdivo vystihovalo ich farnosť a sú si vedomí, že v tomto smere je potrebné ešte veľa urobiť.

5.2.4 Vyhodnotenie poznatkov získaných metódou pozorovania

Predmetom pozorovania boli skutočnosti, aktivity, pastoračné podujatia a také prejavy správania sa mládeže a zasvätených osôb v skúmaných farnostiach, ktoré výrazne napomáhajú aktívne a efektívne zapojenie mládeže do života týchto farností. Ambíciou nasledujúceho prehľadu nie je podanie vyčerpávajúceho popisu celkovej pastoračnej činnosti v opísaných farnostiach. Prehľad ponúka opis podstatných skutočností s výrazným podielom na účinnom zapojení mládeže

Farnosť A

Podstatným činiteľom v zapájaní mládeže vo Farnosti A je aktívna prítomnosť Združenia mariánskej mládeže. Formácia mladých v tomto združení spočíva v pozvaní budovať užší vzťah k Bohu i k Panne Márii. Súčasťou formácie sú i animátorské kurzy zamerané na tvorbu a vedenie spoločenstva mládeže vo farnosti, čím sú mladí vedení ku samostatnosti, tvorivosti a zodpovednosti za spoločenstvo. Členovia združenia sa taktiež spolupodieľajú na organizovaní farských dní, či športových podujatí vo farnosti. Pozitívnym faktom je i skutočnosť, že členská základňa združenia sa pravidelne rozrášťa.

Rozvoj partnerstva a užších väzieb medzi rodinami a farnosťou napomáha aj existencia cirkevných predškolských a školských zariadení - škôlky, základnej školy a strednej školy.

Ďalším z faktorov je iniciatíva kňazov Farnosti A v oblasti duchovnej, ľudskej a odbornej formácie miništrantov. Jej súčasťou je organizovanie pravidelných popoludňajších stretnutí, športových podujatí a duchovných obnov pre miništrantov.

Vo farnosti aktuálne pôsobia taktiež tri spevácke zbory - zložené z mladšej a staršej mládeže - ktoré hrou a spevom sprevádzajú mládežnícke sväté omše a nedeľné liturgie pre deti a mladých.

Farnosť B

Jednu z kľúčových úloh z pohľadu pozorovateľa zohráva vo Farnosti B v súvislosti s aktívnym zapájaním mládeže do života farnosti miestny farár. Je osobou naplno oddanou pastoračii a evanjelizácii s aktívnym zmyslom pre potreby a prežívanie mladého človeka. Jeho správanie sa vyznačuje láskavým prístupom, optimizmom záujmom a úprimnou pastierskou láskou (nielen) k mladým. Miestny farár je

inšpirátorom mnohých nápaditých farských aktivít, do ktorých aktívne zapája práve mládež. Nebojí sa investovať do práce s mladými čas, tvorivé sily, hmotné i finančné prostriedky. Vo Farnosti B sa mimoriadne úspešným spôsobom podarilo zosúladiť a spojiť spoluprácu farára s miestnou komunitou sestier, ktoré sa rovnako aktívne zapájajú do služby (nielen) mládeži. Rovnako ako farár i sestry z miestnej komunity sú charakteristické nefalšovanou láskavosťou, obetavosťou, zápalom a záujmom o spásu a dobrý život mladých z miestnej farnosti, ktorým sa venujú. Jednou z ich úloh je taktiež v spolupráci s farárom koordinácia a zastrešovanie aktivít miestneho spoločenstva Združenia mariánskej mládeže, v ktorom sa miestni mladí aktívne angažujú, a ktoré je jedným z dôležitých prostriedkov formácie miestnych mladých.

Farnosť poskytla mladým priestor a budovu, v ktorej bol založený Farský klub, ktorý sa stal popri kostole centrom života mladých, miestom budovania priateľstiev, hier, poznávania Boha, modlitby. Farský klub je taktiež miestom získavania a uplatňovania animátorských zručností a tvorivých aktivít pri práci s deťmi miestnej farnosti. Existencia klubu je výbornou ponukou pre miestnych mladých, ktorí tu môžu tráviť voľný čas, realizovať svoje talenty, a rásť v priateľstve s Bohom, ako aj v kresťanskej a ľudskej zrelosti.

Mládež je zapájaná do života farnosti rozmanitým spôsobom a rôznymi aktivitami, mnohými brigádami (vrátane spoluúčasti dospelých), nacvičovaním divadelných predstavení (nielen) s biblickou tematikou v miestnom kultúrnom dome, organizovaním miništrantských táborov, detských táborov, výletov a karnevalov pre deti. V roku 2010 sa mladí spolupodieľali na organizovaní projektu Detská cena vďaky, ktorá bola tvorivým poďakovaním jednotlivým občanom miestnej farnosti za ich nezištnú pomoc mladým a farnosti. Mládež v roku 2011 profesionálnym spôsobom pripravila a nacvičila scénickú krížovú cestu, ktorá bola prezentovaná počas pôstneho obdobia v miestnom kostole.

Vo farnosti sú farárom i sestrami aktívne formovaní animátori pre prácu s ďalšou generáciou detí a mládeže. Napríklad aj ich animátorský sľub bol zorganizovaný formou slávnosti s účasťou ich rodičov a hostí.

Farnosť B je podmanivým príkladom Božieho pôsobenia v dušiach farníkov, inšpiratívnym vzorom pastoračnej obetavosti kňaza a sestier, ako aj odhodlanosti a angažovanosti mladých pre väčšiu Božiu slávu.

Farnosť C

Podobne ako v predchádzajúcej farnosti, aj vo Farnosti C je badateľná duchovná a ľudská blízkosť miestneho farára vo vzťahu k mladým. Farár je iniciátorom zväčša pravidelných formačných a modlitebných stretnutí stredoškolskej a vysokoškolskej mládeže v priestoroch fary, prípadne pastoračného centra. Taktiež podporuje iniciatívy „animátorských lídrov“ vo farnosti, organizuje pre mladých i miništrantov pestré jedno- i viacdňové výlety a snaží sa viesť mládež k hlbšiemu a úprimnejšiemu duchovnému životu.

Záver

Mladosť patrí snáď medzi najkrajšie, najdynamickejšie a najintenzívnejšie prežívané obdobia ľudského života – života, ktorý je popretkávaný a utváraný hlbokými túžbami po láske, šťastí, pochopení a utváraní reality, ako aj túžbami po hľadaní a nachádzaní spoločenstva. V srdci Cirkvi majú mladí ľudia oddávna osobitné miesto, pretože sú vnímaní ako poslovia nádeje do budúcnosti, schopní uplatňovať svoju horlivosť a životný zápal pre šírenie dobrej zvesti o Bohu a jeho vykupiteľskej láske. Bezprostredným miestom pre uskutočňovanie tejto spásonosnej misie je prostredie, ktorého je mladý človek súčasťou – rodina, škola, a najmä farnosť, ktorá je domovom kresťanskej komunity a miestom stretnutí s Ježišom v slove a vo sviatostiach.

Očakávať od mládeže automatické a ničím nepodmienené zapájanie do života farnosti by bolo príliš odvážne. Tak ako je láska odpoveďou na lásku, tak aj zaangažovanie sa mladého človeka pre dobro farnosti sa stáva jeho konkrétnou odpoveďou na vedomie, že je Bohom a komunitou veriacich milovaný, prijímaný, rešpektovaný a docenený.

Je úplne zrejmé, že pastoračná služba duchovného pastiera sa za žiadnych okolností nesmie zmeniť na - síce profesionálne - ale chladné a bezcitné manažovanie „firmy“ zvanej farnosť. Na druhej strane aktívne a efektívne motivovanie mladých k zapájaniu sa by nemalo mať nádyh iba náhodilej, nepremyslenej a neplánovanej iniciatívy zo strany miestneho duchovného pastiera. Vychádzať by sa malo z reálnych podmienok miestnej farnosti. Výborným nástrojom pre získanie počiatočného obrazu o možnostiach zapájania mladých je SWOT analýza silných a slabých stránok farnosti, príležitostí, ktoré sa pred ňou otvárajú, i hrozieb, ktorým bude musieť čeliť (4. kapitola). V takto načrtnutom obraze možno ľahšie rozoznať konkrétne oblasti a kroky pre aktívne a efektívne zapájanie mládeže. Tieto by mali pokrývať osem základných komponentov činnosti Cirkvi s mladými. Ide o nasledovné oblasti: obhajovanie záujmov mladých, katechéza, život v spoločenstve, evanjelizácia, aktivity v oblasti spravodlivosti a služby, rozvoj líderstva, pastoračná starostlivosť, modlitba a bohoslužby. Neodmysliteľnou súčasťou práce sú i praktické pastoračné návrhy a typy pre každú z uvedených oblastí.

Uvedeným spôsobom možno získať dobrý základ pre tvorbu krátkodobého pastoračného plánu práce s mládežou vo farnosti, ako aj pre vytvorenie príležitostí na dobrovoľnícku činnosť mladých vo farnosti. Navyše, vzhľadom k tomu, že je

nesprávne rozhodovať o mladých bez mladých, duchovný pastier získava i pomôcku pre aktívne a efektívne zapojenie zástupcov mládeže do miestnej farskej rady (4. kapitola). Prijímať správne a vhodné riešenia v súvislosti so službou mladým je totiž možné iba s ich spoluprácou a možnosťou vyjadriť sa. V mladom človeku tak rastie vedomie vlastnej hodnoty, ako aj vnímanie dôvery a zodpovednosti, ktorá je mu zverená. Takto sa zároveň otvára mládeži špecifická možnosť realizácie svojho kresťanského povolania pre dobro farnosti.

Cieľom diplomovej práce bolo predstaviť a zhodnotiť niektoré spôsoby evanjelizácie a formácie mladých vo vybraných farnostiach na Slovensku z pohľadu zapojenia mladých do života farnosti. Za týmto účelom bola výskumná vzorka troch farností skúmaná pomocou metódy pozorovania a dotazníkovej metódy (5. kapitola). Na základe použitia metódy pozorovania je možné konštatovať, že významným činiteľom vo formácii a evanjelizácii mladých v záujme ich zapájania do života skúmaných farností je osoba a pastoračný zápal miestneho farára, prítomnosť sestier a Združenia mariánskej mládeže. Vzájomná súhra a spolupráca spomenutých subjektov vynikla najmä v skúmanej Farnosti B, kde sa premietla do širokej palety pozorovaných spôsobov zaangažovania mládeže. Spomedzi nich sa nápadne prejavuje najmä služba animátorov v miestnom farskom klube, podieľanie sa na brigádach, iniciatívach v oblasti práce s deťmi a miništrantmi, ako aj zorganizovanie projektu Detská cena vďaka i množstvo ďalších aktivít.

V skúmaných farnostiach bola okrem metódy pozorovania súbežne využitá i metóda dotazníkového prieskumu. Výskum bol poznačený veľmi nízkou návratnosťou dotazníkov v dvoch z troch skúmaných farností, čo sa premietlo aj do vyhodnotenia Hypotézy 1 a Hypotézy 2 (5. kapitola).

Vzhľadom na zistené skutočnosti však možno hľadiť do budúcnosti Cirkvi na Slovensku s optimizmom. Napriek komplikovanosti aktuálne prežívanej doby je potešujúce vidieť, že množstvo mladých dokáže aj v súčasnosti prijímať Kristovo pozvanie budovať civilizáciu lásky a aktívne naň odpovedať. Vytváranie príležitostí k aktívnemu a efektívnemu zapojeniu do života farnosti predstavuje prínos predovšetkým pre nich samých, nielen pre farnosť, na živote ktorej sa mladí zúčastňujú a podieľajú.

Pozvanie k angažovanosti však vyžaduje určitú pastoračnú odvahu nebát sa ponúknuť mladým i náročnejšie ciele. Stojí to však za to. Práve aktívna a efektívna angažovanosť umožňuje mladým ľuďom veľkodušne otvoriť svoje srdcia pre Boha

a pre blížnych, no nadovšetko dáva pochopiť, že sa môžu stávať nástrojmi Ježišovej milosrdnej lásky v tomto svete.

Zoznam citovanej literatúry

ARCHIDIOCESE OF PHILADELPHIA. *SWOT Analysis* [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 08.01.2016]. Dostupné na internete: <http://parishsurvey.org/SWOTAnalysis2.pdf>

BALÍK, J. *Na cestě s mladými*. Praha: Nakladatelství Paulínky, 2004, s. 413. ISBN 80-86025-76-4

BENEDIKT XVI. *Encyklika Deus caritas est*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2006. ISBN 80-7162-594-9

BENEDIKT XVI. *Posolstvo Svätého Otca Benedikta XVI. k 24. svetovému dňu mládeže*, 2009. [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 01.03.2016]. Dostupné na internete: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/posolstvo-mladez-2009>

BENEDIKT XVI. *Posolstvo Svätého Otca Benedikta XVI. k 25. svetovému dňu mládeže*, 2010. [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 01.03.2016]. Dostupné na internete: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/posolstvo-mladez-2010>

BENEDIKT XVI. *Posolstvo Svätého Otca Benedikta XVI. k 27. svetovému dňu mládeže*, 15.3.2012

BENEDIKT XVI. *Posolstvo Svätého Otca Benedikta XVI. k 28. svetovému dňu mládeže*, 20.10.2012

CENTER FOR MINISTRY DEVELOPMENT. *Planing for Dynamic Youth Ministry Workshop*. [online]. In: DIOCESE OF HELENA, *Youth Ministry Training and In-Services*. [s.l.], [s.n.], 2010. s. 19 n. [cit. 17.11.2015]. Dostupné na internete: <http://www.diocesehelena.org/wp-content/uploads/Catholic%20Formation%20Services/OYYAM-Training-Portfolio.pdf>

CENTER FOR MINISTRY DEVELOPMENT. *Organizing a Team for Youth Ministry*. [online]. In: DIOCESE OF HELENA, *Youth Ministry Training and In-Services*. [s.l.], [s.n.], 2010. s. 11. [cit. 20.11.2015]. Dostupné na internete: <http://www.diocesehelena.org/wp-content/uploads/Catholic%20Formation%20Services/OYYAM-Training-Portfolio.pdf>

CENTER FOR MINISTRY DEVELOPMENT. *Becoming a Youth Friendly Parish Workshop*. [online]. In: DIOCESE OF HELENA, *Youth Ministry Training and In-*

Services. [s.l.], [s.n.], 2010. s. 262-263 n. [cit. 01.02.2016]. Dostupné na internete:
<http://www.diocesehelena.org/wp-content/uploads/Catholic%20Formation%20Services/OYYAM-Training-Portfolio.pdf>

CREASY DEAN, K. *Almost Christian* [online]. Oxford University Press, 2010. s. 97 [cit. 29.02.2016]. Dostupné na internete:
https://books.google.sk/books?id=2JxoAgAAQBAJ&pg=PA97&lpg=PA97&dq=%22mission+rather+than+as+targets+of+ours%22&source=bl&ots=wWRUy_6O6Y&sig=x4fPoxH6yDSjzQKwnKzo2dDeLwk&hl=sk&sa=X&ved=0ahUKewjrjfnu2I3LAhWBBiwKHfiCAzQQ6AEIGjAA#v=onepage&q=%22mission%20rather%20than%20as%20targets%20of%20ours%22&f=false

DIOCESE OF WILMINGTON. *Ministry Effectiveness Toolkit*. [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 03.02.2016]. Dostupné na internete:
<https://www.cdowcym.org/toolkit/advocacy/we-avoid-words-like-kickoff-event-youth-group-or-membership/>
[cit. 29.02.2016] Dostupné na internete:
<http://www.cdowcym.org/toolkit/engagement/we-encourage-young-people-participation-in-all-our-parishes-liturgies-being/>

DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL. dekrét *Apostolicam actuositatem*
DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL. dekrét *Presbyterorum ordinis*
DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL. konštitúcia *Sacrosanctum concilium*

DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL. *Záverečné posolstvo mládeži z 8. decembra 1965*. In: BALÍK, J. ed. *Na cestě s mladými*. Praha: Nakladatelství Paulínky, 2004, s. 480. ISBN 80-86025-76-4

EUROPEAN COMMUNITIES. *Nový impulz pre európsku mládež (Biela kniha Európskej komisie)*. Luxembursko: Office for Official Publications of the European Communities, 2002, Iuventa Bratislava, s. 13. ISBN 92-894-2189-4.

FRANTIŠEK. *Apoštolská exhortácia Evangelii gaudium*, 33. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2015. ISBN 978-80-8161-158-2

FRANTIŠEK. *Homília počas záverečnej omše VI. dňa ázijskej mládeže*. [online]. HaemiCastle, Južná Kórea, 17.8.2014. [cit. 24.02.2016]. Dostupné na internete: https://w2.vatican.va/content/francesco/en/homilies/2014/documents/papa-francesco_20140817_corea-omelia-gioventu-asiatica.pdf

FRANTIŠEK. *Posolstvo Svätého Otca Františka k 30. svetovému dňu mládeže 2015*

FRANTIŠEK. *Stretnutie pápeža Františka s nemeckými miništrantmi*. Vatikán. 5. augusta 2014 [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 04.02.2016]. Dostupné na internete: https://w2.vatican.va/content/francesco/en/speeches/2014/august/documents/papa-francesco_20140805_ministranti-tedeschi.html

HALLON, J. *Jedno srdce a jedna duša*. [s.l.], Oto Németh, 1996, s. 55. ISBN 80-967639-0-3

CHAGAS, J. *Nová evangelizace se zvláštní pozorností na mladé lidi podle Jana Pavla II*. In: *Budoucnost Církve*. Časopis pro podporu pastorační mládeže. Ročník XXI., 3/2014. Praha: Asociace křesťanských sdružení mládeže, o. s. a Sekce pro mládež České biskupské konference. 2014, s. 4-5.

JÁN PAVOL II. *Exhortácia Familiaris consortio*, 36. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1993. ISBN 80-7162-052-1

JÁN PAVOL II. *Homília Jeho Svätosti pre reprezentantov Medzinárodného fóra mladých*. [online]. Katedrála Nepoškvrneného počatia. Denver. 14.8.1993. [cit. 14.11.2015] Dostupné na internete: w2.vatican.va/content/john-paul-ii/en/homilies/1993/documents/hf_jp-ii_hom_19930814_forum-gmg-denver.pdf

JÁN PAVOL II. *Christifideles laici*, 46. Bratislava: Vydavateľské družstvo Lúč, 1990. ISBN 80-7114-011-2

JÁN PAVOL II. *Posolstvo Jeho Svätosti k XXXII. Svetovému dňu modlitieb za duchovné povolania*. [online]. Vatikán, 1994. [cit. 03.02.2016]. Dostupné na internete: https://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/en/messages/vocations/documents/hf_jp-ii_mes_18101994_world-day-for-vocations.html

JÁN PAVOL II. *Prejav ku kardinálskemu zboru, kúrii a rímskej prelatúre v rámci vianočného blahopriania*, 20. decembra 1985. In: BALÍK, J. ed. *Na cestě s mladými*. Praha: Nakladatelství Paulínky, 2004, s. 480. ISBN 80-86025-76-4

JUREVICIUS, O. *SWOT Analysis – Do It Properly!* [online]. [s.l.], Strategic Management Insights, 2013. [cit. 08.01.2016]. Dostupné na internete: <http://www.strategicmanagementinsight.com/tools/swot-analysis-how-to-do-it.html>

KÓDEX KÁNONICKÉHO PRÁVA, kán. 515, §1., kán. 518

KONFERENCIA BISKUPOV SLOVENSKA. *Pastoračný plán Katolíckej cirkvi na Slovensku 2007-2013*. [s.l.], Spolok svätého Vojtecha. 2007. ISBN 978-80-7162-659

MANOJ SUNNY. *Youth Pastoral Ministry and Youth Evangelisation*. [online]. [s.l.] 1 s. [cit. 05.01.2016]. Dostupné na internete: <http://www.laici.va/content/dam/laici/documenti/aamm/proclaiming-jesus-christ-in-asia/conferences/youth-pastoral-ministry.pdf>

MONTINI, J.B. *List adresovaný vedeniu Sociálnych týždňov v Kanade*. In: GÓRECKI, E. ed. *Církev se uskutečňuje ve farnosti*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1996.

NATIONAL CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Communities of Salt and Light: Reflections on the Social Mission of the Parish*. [online]. Washington, D.C.: United States Catholic Conference, Inc. 1994. ISBN 1-55586-701-4 [cit. 16.11. 2015]. Dostupné na internete: <http://www.usccb.org/beliefs-and-teachings/what-we-believe/catholic-social-teaching/communities-of-salt-and-light-reflections-on-the-social-mission-of-the-parish.cfm>

O’LAUGHLIN, M. *Make room for young people*. 2013. [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 24.02.2016]. Dostupné na internete: <https://www.faithandleadership.com/content/michael-oloughlin-make-room-for-young-people>

OPATRŇÝ, A. *Malá společenství* [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 03.01.2016]. Dostupné na internete: <http://www.pastorace.cz/Tematicke-texty/2-Farnost-a-male-spolecenstvi.html>

PAVOL VI. *Evangelii nuntiandi*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 1999. ISBN 80-7162-266-4

PONTIFICAL COUNCIL FOR JUSTICE AND PEACE. *Compendium of the Social Doctrine of the Church*. 4, [online]. Vatican: Liberia Editrice Vaticana, 2005. ISBN 88-209-7716-8 [cit. 20.11.2015]. Dostupné na internete: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/justpeace/documents/rc_pc_justpeace_doc_20060526_compendio-dott-soc_en.html

POPULATION REFERENCE BUREAU. *The World's Youth Data Sheet 2013*. [online]. [s.l.], s. 10 [05.01.2016;12:23]. Dostupné na internete: <http://www.prb.org/pdf13/youth-data-sheet-2013.pdf>

RÍMSKY MISÁL. *Všeobecné smernice rímskeho misála*. 352. Editio typica tertia. Città del Vaticano: Typis Polyglottis Vaticanis, 2002.

ŠTEFÁK R. *Nová evanjelizácia v chápaní a náuke Jána Pavla II.* [online]. [cit. 01.03.2016]. Bratislava: Christian Project Support, s.r.o. s.199. ISBN 978-80-970361-1-9

TIMPTE, R. *Attention youth ministers: children's ministry needs to matter to you*. [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 02.02.2016]. Dostupné na internete: <http://www.cymt.org/why-childrens-ministry-matters-to-youth-ministers/>

UNITED STATES CATHOLIC CONFERENCE. *Putting Children and Families First: A Challenge for Our Church, Nation and World*. [online]. [s.l.], [s.n.], 1991. [02.02.2016, 12:03]. Dostupné na internete: <http://www.priestsforlife.org/articles/1199-putting-children-and-families-first-a-challenge-for-our-church-nation-and-world>

UNITED STATES CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Renewing The Vision*. [online]. Washington, D.C.: United States Catholic Conference, Inc., 1997. [cit. 14.11.2015]. Dostupné na internete: www.usccb.org/about/laity-marriage-family-life-and-youth/young-adults/renewing-the-vision.cfm

UNITED STATES CONFERENCE OF CATHOLIC BISHOPS. *Sons and Daughters of the Light*. [online]. [s.l.], [s.n.], 1996. [cit. 02.02.2016]. Dostupné na internete: <http://www.usccb.org/beliefs-and-teachings/who-we-teach/young-adults/upload/Sons-and-Daughters-of-Light.pdf>

VANIER, J. Prežívať spoločenstvo. In: HALLON, J. *Jedno srdce a jedna duša*. [s.l.], Oto Németh, 1996. ISBN 80-967639-0-3

WORKING GROUP ON YOUTH. *Youth and the State of the World* [online]. [cit. 05.01.2016]. Dostupné na internete: <http://www.advocatesforyouth.org/storage/advfy/documents/fsstateworld.pdf>

ZBIERKA ZÁKONOV. *Zákon č. 282/2008 Z. z., § 12 O podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*

ZIETTLOW, A. *Religion Runs in the Family*. Interview Verna Bengtsona a Amy Zietlow 20.9.2013. [online]. [s.l.], [s.n.], [cit. 22.02.2016]. Dostupné na internete: <http://www.christianitytoday.com/ct/2013/august-web-only/religion-runs-in-family.html>